

Framlegg om opprettelse av Oksøy - Ryvingen landskapsvernområde i Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner i Vest-Agder fylke.

FORSLAG

Miljøverndepartementet (MD) legger med dette fram sin tilråding om opprettelse av Oksøy - Ryvingen landskapsvernområde på til sammen ca. 100,0 km². Av dette ligger ca 5 km² på statsgrunn. Verneforslaget har følgende arealfordeling:

	Landareal (km²)	Sjøareal (km²)	Totalt areal (km²)
Kristiansand	3,6	15,1	18,7
Søgne	4,6	45,7	50,3
Mandal	5,8	25,2	31,0
Totalt areal	14,0	86,0	100,0

HJEMMELSGRUNNLAG

Formålet med vernet er å ta vare på et sammenhengende og vakkert skjærgård-landskap lite preget av tekniske inngrep og som er representativt for sørlandskysten. Her finnes også verdifulle kulturlandskap med spor etter flere tusen års menneskelig aktivitet. Området foreslås derfor etablert som landskapsvernområde i medhold av naturvernloven § 5.

VERNEVERDIER

Landskapet karakteriseres av en sjøoverflate som brytes opp av mange lave avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene. Verneforslaget omfatter skjærgården fra Oksøy fyr i øst til Ryvingen fyr i vest og omfatter landarealet til laveste sjøvannstand og havoverflaten. Fastlandet og vannmassene i sjøen og sjøbunnen berøres ikke.

Det typiske landskapsbildet for underregion Vest-Agders kystland er den lave skjærgården med holmer og skjær som grenser inn mot skogkledd åsterreng på fastlandet. I området finnes flere typer kystlynghei, fiskerbondens kulturlandskap, som kan spores 4000 år tilbake i tid. Dette er en naturtype i sterk tilbakegang. Her finnes det flere arter som er avhengig av regelmessig beiting, brenning og slått. For eksempel er den konkurransesvake rødlistearten klengelerkespore som favoriseres av sauebeite, funnet på seks øyer i verneområdet. Havstrand og strandenger med tilhørende plantearter er andre naturtyper i området. Her finnes det en rekke spesielle botaniske forekomster som rødlistearter, fjellplanter og ballastplanter.

Området har svært viktige hekkelokaliteter for sjøfugl. En betydelig del av den norske sildemåkebestanden hekker her, og området betraktes som et kjerneområde for tyvjo på Skagerakkysten. I tillegg hekker det et stort antall ærfugl på øyene. For å verne det rike fuglelivet trengs beskyttelse av hekke- og næringsområder på land og i vann.

Boplasser, havner, sjømerker, fyr og andre tekniske installasjoner er med på å prege landskapet. Bygdeborg fra folkevandringstiden, gravrøyser, hellere, boplasser og diabasbrudd fra steinalderen vitner om skjærgårdens 10 000 år gamle historie. I marinarknologisk sammenheng er området høyt prioritert. Jordbrukets betydning er sterkt varierende, mens kombinasjonen av fiske og annen sjørettet virksomhet tradisjonelt har spilt en mer avgjørende rolle. Uthavnene har oppstått som følge av næringer som fiske, losing, handel og sjøfart. Udvårkilen er blitt kalt Sørlandets eneste fiskevær. Skjærgården er sentral for utøvelse av friluftsliv. Det er også av den grunn viktig å ta vare på skjærgårdslandskapet og de opplevelseskvalitetene som finnes der.

DAGENS AREALBRUK

Eksisterende reguleringsplaner

I reguleringsplanen for Skålevik/Stegehei og reguleringsplanen for gnr. 2, bnr. 21 m.fl. er de regulerte områdene som ligger innenfor forslaget til landskapsvernområde regulert til friområder. I reguleringsplan for Stølsvika er det et mindre område som er regulert til byggeområde for sjøbuer og friområde/badeplass.

I reguleringsplan for Borøya med omkringliggende øyer og holmer er området regulert til friluftsområder. Reguleringsplanen er ikke stadfestet for områdene med fritidsboliger på Østre og Vestre Brennøya. I reguleringsplan for Ny-Hellesund er store deler av området innenfor vernområdet regulert til innløste friområder stat/ kommune, for øvrig er områder regulert til hummerpark, skjærgårdspark, friluftsområde og antikvarisk spesialområde. Det fremgår av reguleringsbestemmelsene at reguleringsplanen for Ny-Hellesund etter vedtak om vern vil bli opphevet for den delen som blir liggende innenfor landskapsvernområdet. Det er således ingen konflikter i forhold til reguleringsplanen for Ny-Hellesund.

Reguleringsplan for Bergeneset viser at størstedelen av området som ligger innenfor foreslått verneområde er regulert til friluftsområde, samt at et mindre område er regulert til eksisterende hyttetomt.

I naturvernloven § 7 framgår at ”bestemmelsene i §§ 5 og 6 [om opprettelse av landskapsvernområde] gjelder ikke områder som omfattes av reguleringsplan etter plan- og bygningsloven”. Miljøverndepartementet har lagt til grunn at landskapsvernområde kan opprettes og opprettholdes så langt det ligger innenfor reguleringsformålet og reguleringsbestemmelsene. Direktoratet for naturforvaltning (DN) legger til grunn at landskapsvern er forenlig med eksisterende reguleringsplaner. Landskapsvern i regulerte områder vil da innebære at vernebestemmelsen utfyller reguleringsbestemmelsene, men at reguleringsbestemmelsene går foran bestemmelsene i verneforskriften ved eventuell konflikt.

Skjærgårdspark

Det er innenfor det foreslåtte verneområdet etablert flere skjærgårdsparker. Skjærgårdsparkene består av et stort antall friluftsområder som er i offentlig eie eller opprettet ved frivillig servituttavtale mellom staten og den enkelte grunneier. Skjærgårdsparkavtalene gir staten varig råderett over arealet til bruk som friluftsområde for allmennheten, samtidig som eieren beholder eiendomsrett og kan drive eiendommen til tradisjonelt landbruk m. v. under hensyntaken til miljøverdier og friluftsliv. Skjærgårdsparkavtaler vil stå ved lag også etter et vernevedtak. For eiendommer som både inngår i skjærgårdspark og landskapsvernområde, vil både vernereglene for verneområdet og servituttavtalen gjelde.

Direktoratet for naturforvaltning vurderer avtalen og forskriftene til verneområdet ikke å komme i konflikt med hverandre. Hovedhensikten med skjærgårdsparkene er å tilrettelegge for bærekraftig bruk av skjærgården og formålet med vern av området etter naturvernloven er å bevare landskapsbildet og naturmiljøet. Skjærgårdsparkavtalene gir staten adgang til tilrettelegging for friluftsliv i samsvar med forvaltningsplan, og det må i hvert tilfelle vurderes etter verneforskriften om det er adgang til, eventuelt må søkes om, slike tilretteleggingstiltak. Det skal utarbeides en forvaltningsplan der aktuelle tilretteleggingstiltak vil fremgå.

Sjøfuglreservater

Ti sjøfuglreservater omkranses av landskapsvernområdet. Reservatene vil ikke være en del av verneområdet, og de har egne verneforskrifter.

BRUKERINTERESSER OG KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER

Landbruk

Sauarbeide og sviing av beiteområder er de største aktiviteter, men er i sterk tilbakegang. Det er særlig i Søgne og Mandal at det drives med sau. Denne aktiviteten anses som svært viktig for å ivareta kulturlandskapet, og det mottas økonomiske midler for å opprettholde driften. I tillegg er det noen mindre arealer med dyrket mark. Vernet vil ikke begrense landbruksvirksomhet som ikke kommer i konflikt med verneformålet.

Fiske

Det pågår et betydelig næringsfiske og fritidsfiske i området. Den største fiskerivirksomheten skjer fra Flekkerøya hvor det fins en trålerflåte og fiskeindustrilegg. Trålfiske foregår utenfor verneområdet. De har likevel behov for en viss tilrettelegging. Kystfiske foregår for en stor del innenfor området. Mindre, til dels åpne fartøy, utgjør hovedtyngden i fiskeflåten. Vernet er ikke til hinder for at fiske fortsatt kan drives.

Havbruk

De finnes ingen fiskeoppdrettsanlegg her. Forholdene for fiskeoppdrett er ikke optimale pga. kaldt vann om vinteren. Det er i dag tre skjellanlegg her. Havbruksnæringen er i vekst, og det er ventet en økning i antall søknader om etablering av nye anlegg. Eksisterende anlegg berøres ikke. Havbeiteanlegg uten faste installasjoner over vann er tillatt. Det kan søkes om etablering av

havbruksanlegg uten fast bygningsmasse på land og særlig synlig anlegg på havoverflaten.

Skjellsandopptak

Det er registrert en rekke skjellsandforekomster. Disse ligger i hovedsak rundt de ytterste holmer og skjær. Det er to konsesjoner for opptak av skjellsand her. Vernet er ikke til hinder for uttak av masse under havoverflaten som ikke påvirker landskapet over havoverflaten.

Friluftsliv

Området er svært viktig i friluftslivssammenheng. De viktigste aktivitetene er båtliv, bading, fiske og jakt. Aktiviteten er størst om sommeren, mens det om høsten og vinteren foregår en del jakt og fiske. Gode tilretteleggingstiltak og informasjon vil kunne motvirke eventuelle negative konsekvenser for verneverdiene. Friluftslivet vil fortsatt kunne drives, og vernet kan bidra til å bevare arealer som er verdifulle for friluftsliv. Det er i forskriften gitt åpning for ferdselsrestriksjoner dersom det viser seg at aktiviteten i spesielle områder blir så stor at den truer verneverdiene.

Reiseliv

Det finnes ingen reiselivsbedrifter innenfor området. Det er imidlertid noen feriesentra lokalisert i nærheten. Turismesatsingen begrenser seg i stor grad til utleie av hytter og båter. Vernet vil ikke begrense dagens turist- og reiselivsaktivitet. Det vil være begrensninger mht oppføring av nye bygninger og anlegg. Imidlertid er områder med bebyggelse der det er naturlig å legge ny bebyggelse i hovedsak holdt utenfor verneområdet.

Fritidsbebyggelse

Det er et stort antall hytter både innenfor og særlig nord for verneområdet. Det vil i utgangspunktet ikke tillates etablering av nye hytter innenfor verneområdet. De største hytteområdene er imidlertid holdt utenfor.

Energi- og kraftanlegg

Det finnes tre 11 kV kraftledninger innenfor området. Disse er på til sammen ca 900 meter. Forskriftene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av forskriftens § 3 pkt 1.2 m. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

I forbindelse med vedlikehold vil det kreves særskilt tillatelse for motorferdsel fra forvaltningsmyndigheten. Det presiseres at forvaltningsmyndigheten vil kunne gi tillatelser av lengre varighet på bestemte vilkår, slik at det ikke må søkes for hvert enkelt tilfelle. Unødig tungvint drift og vedlikehold kan på denne måten unngås, samtidig som forvaltningsmyndigheten kan ta stil-

ling til på hvilken måte slik ferdsel skal foregå på mest mulig skånsom måte i forhold til verneverdiene.

Tiltakshaveren kan foreta nødvendig istandsetting ved akutte utfall av anleggene. Ved akutte feil kan det oppstå behov for bruk av motorkjøretøy for umiddelbar reparasjon av installasjoner. I slike tilfeller vil det ikke være tid til å innhente tillatelse til bruk av motorkjøretøy. I slike tilfeller forutsettes det at motorferdsel skjer mest mulig skånsomt, og at det snarest mulig i ettertid meldes fra til ansvarlig forvaltningsmyndighet.

Oppgradering / fornyelse av kraftledninger er tillatt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet. Bestemmelsen omfatter tilfeller hvor det oppføres andre typer master, ved oppsetting av større master eller opphenging av nye liner m.v. som endrer anleggets egenskaper i forhold til hva det er gitt konsesjon til å etablere, og når endringen ikke innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet. Eksempel på tiltak kan være endring av driftsspenning eller linetykkelse. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

Andre brukerinteresser

Grensen er trukket utenom fast bosetting. Kystverket har tre fyr her. Oksøy fyrstasjon er bemannet. Songvår og Ryvingen fyr er ikke bemannet. På Flekkerøya har Forsvaret eiendommer og anlegg. Noen av disse er stengt for almen ferdsel. For andre eiendommer foreligger det avtale mellom Forsvaret og kommunen om bruk til friluftsmål. Ingen industribedrifter er etablert i området.

SAKSBEHANDLING

I NOU 1986:13 "Ny landsplan for nasjonalparker" ble det foreslått å etablere en del nye nasjonalparker, herunder Ytre skjærgård fra Mandal til Kristiansand. Statens naturvernråd ga følgende vurdering og tilråding for området:

"Store deler av dette feltet er representativt for naturforholdene i den ytre skjærgården. Området rommer naturfaglige verne kvaliteter innen flere felter (geologi, landskap, botanikk, fuglefauna). Denne kyststrekningen er også lite berørt av varige tekniske inngrep, og bør etter Rådets mening inngå som en av landets "skjærgårdsparker". Det er ikke aktuelt å opprette en nasjonalpark i dette området, men Rådet foreslår at kyststrekningen sikres som landskapsvernområde."

Forslaget ble videreført i St. melding nr. 62 (1991-92) og fikk tilslutning fra Stortinget 19. april 1993.

Fylkesmannen i Vest-Agder kunngjorde oppstart av verneplanarbeidet 11. juni 1996. Det har vært avholdt orienteringsmøter, informasjonsmøter og debattmøter. For å få en god prosess og lokale innspill til verneplanarbeidet opprettet fylkesmannen en referansegruppe bestående av representanter fra grunneierorganisasjoner, kommunene, fylkeskommunen, Fiskeridirektoratet, og fylkesmannens landbruks- og miljøvern avdelinger.

Fylkesmannens tilråding ble oversendt DN 5. desember 2003. DN sendte saken på sentral høring 23. februar 2004. Direktoratet avholdt møte 22. juni 2004 med kommunene, fylkeskommunen, grunneiere fra referansegruppa og fylkesmannen. Miljøvern departementet mottok saken fra DN i juli 2004.

SENTRALE ENDRINGER UNDER PLANPROSESSEN

Navn

Direktoratet for naturforvaltning finner at navnet Ytre skjærgård Kristiansand – Søgne – Mandal landskapsvernområde er et for langt og tungt navn. DN foreslår at navnet endres til Oksøy – Ryvingen landskapsvernområde. Navnet viser til Oksøy fyr i øst og Ryvingen fyr i vest som avgrensner verneområdet i retning fra øst til vest.

Miljøverndepartementet er enig med direktoratet når det gjelder valg av navn.

Grenseendringer

Kristiansand kommune

Grensen på NRKs eiendom på Flekkerøya er endret til å samsvar med LNF-grensen. Videre ble grensen endret slik at arealer avsatt til fritidsbebyggelse blir liggende utenfor.

Torsteinsneset og småøyene like øst for Torsteinsneset er tatt ut.

Søgne kommune

Område regulert til fritidsbebyggelse i Haugedalen på Skarpøya tas ut av planen.

Mandal kommune

Grensen på Udøy foreslås flyttet nærmere sjøen mot syd.

Det foreslås at Kattholmen inngår i verneforslaget.

Grensen er justert slik at en hytteeiendom på Rosnes på Skjernøya faller utenfor.

På Valvik på Skjernøya endres grensen slik at en hytte blir liggende utenfor vernegrensen.

På Dyrstad på Skjernøya trekkes grensen noe lengre bort fra bebyggelsen.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens endringsforslag. I tillegg tilrår DN ytterligere to grenseendringer:

Hyttene på Østre og Vestre Brennøy i Søgne foreslås tatt av verneforslaget.

På Helgøya i Søgne kommune foreslås en endring slik at Wilhelm Krags skrivestue faller utenfor verneplanen.

Forslagene er begrunnet under *Merknader til avgrensning av verneområdet* (fra s. 27).

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets anbefalinger.

Verneforskriften

§ 2 FORMÅL

Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO) mener friluftslivet burde være en del av verneformålet. DN vurderer at området brukes mye i forbindelse med utøvelse av friluftsliv og foreslår derfor at det i verneforskriften § 2 om verneformål tas inn følgende formulering:

Allmennheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Direktoratet for naturforvaltning anbefaler å ta inn FRIFOs forslag i forskriften.

Miljøverndepartementet mener at vernet vil styrke friluftslivets stilling. Når friluftslivet nevnes i formålsparagrafen, understreker det at friluftsliv fortsatt er en aktivitet som er ønskelig, forutsatt at det drives naturvennlig og innen rammene av formålet med vernet. Departementet har ellers med bakgrunn i behovet for tekniske forbedringer gjort en del mindre justeringer og endringer i forskriften, i tillegg til det som er nevnt i kommentarene under.

§ 3 VERNEBESTEMMELSER

Pkt. 1.1 (Forbud mot inngrep)

Det opprinnelige forslaget om forbud mot *riving* av bygninger, brygger og andre anlegg fjernes. Formålet med opprettelsen av verneområdet er å ta vare på et skjærgårdslandskap lite preget av tekniske inngrep. Riving av bygninger og anlegg vurderes ikke av DN å være i strid med verneformålet.

DN foreslår videre en endring hvor det blant annet er gitt forbud mot ”uttak og fjerning av stein, mineraler og fossiler”. DN foreslår å endre nevnte tekst til forbud mot ”..., *bryting av stein, mineraler eller fossiler, fjerning av større steiner og blokker, ...*”. Etter DNS vurdering er det nødvendig med et forbud for å hindre hogging av stein/ mineraler og fjerning av for eksempel store rullestein, men ikke å hindre folk i å ta med seg mindre løse stein som suvenirer e.l.

Miljøverndepartementet viser til at det i beskrivelsen av verneverdier heter at boplasser, havner, sjømerker, fyr og andre tekniske installasjoner er med på å prege landskapet. Dette innebærer at disse elementene sammen med naturen og landskapet bidrar til å gjøre området verneverdig. Selv om forbudet mot riving av bygninger, brygger og andre anlegg er tatt ut av forskriften, er det ønskelig at de bygninger og anlegg som er viktig for landskapets historiske karakter, bevares. Når det gjelder stein og mineraler, er departementet enig i at mindre løse steiner må kunne tas med, mens større steiner ikke skal fjernes. Med ”mindre løse steiner” mener departementet steiner som er av en slik størrelse at en person lett kan bære dem. Dette kan også beskrives nærmere i forvaltningsplanen. Departementet har videre tilføyd (uthevet) ”*opparbeiding og merking av stier, ...*” samt formuleringen ”*Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse*”.

Pkt. 1.2 (Bestemmelsene i pkt. 1.1 er ikke til hinder for):

Fylkesmannen har foreslått en tilføyelse og et nytt punkt (uthevet):

”a) Vedlikehold av bygninger, veier, vannkummer, vannledninger, *sjømerker, lykter*, grøfteløp og andre eksisterende anlegg.

l) *Etablering av sjømerker, lykt og andre anlegg som er egnet til å redusere faren for ulykker på sjøen.*”

Direktoratet for naturforvaltning er enig i at det er behov for bestemmelser som åpner for etablering av nye anlegg av hensyn til sikkerheten på sjøen. DN har funnet å foreta en mindre endring i ordlyden i fylkesmannens forslag til bokstav l). Det foreslås at ”egnet til å redusere faren for ulykker på sjøen” erstattes med ”*nødvendig for sikkerheten på sjøen*”. DN tilrår endringen på bakgrunn av at fylkesmannens forslag kan synes noe omfattende ved at det er åpnet for etablering av anlegg som er *egnet* til å redusere faren for ulykker, uten at tiltaket krever tillatelse av forvaltningsmyndigheten. DN har derfor funnet å innskrenke ordlyden noe. DN støtter fylkesmannens forslag om at vernet ikke er til hinder for vedlikehold av sjømerker og lykter. DN har i tillegg tatt inn at vern ikke er til hinder for vedlikehold av brygger. Bestemmelsen foreslås utformet slik:

a) *Vedlikehold av bygninger, brygger, veier, vannkummer, vannledninger, sjømerker, lykter, grøfteløp og andre eksisterende anlegg.*

l) *Etablering av sjømerker, lykter og andre anlegg som er nødvendig for sikkerheten på sjøen*

DN anbefaler at det i pkt. 1.2 bokstav e) om havbeitevirksomhet presiseres at virksomheten ikke må komme i strid med verneformålet. DN foreslår at det tas inn i bestemmelsen at virksomheten ikke kan medføre faste installasjoner på land. DN vurderer at havbeitevirksomhet normalt ikke vil være betinget av faste installasjoner på land. Endringen er foretatt for å samordne forskriften med verneforskriften for Flekkefjord landskapsvernområde. Bestemmelsen vil lyde:

e. Havbeitevirksomhet *uten faste installasjoner over vann* i medhold av lov om havbeite,

DN tilrår også at det tas inn en bokstav f) om at vernet ikke er til hinder for ”*drift av havbruksanlegg på lokaliteter som på vernetidspunktet hadde konsesjon*”.

I bokstav g) presiseres at vern ikke er til hinder for *opplag av båt på egnet plass*. Direktoratet har strøket opprinnelig ordlyd hvor det i tillegg var formulert ”til eget bruk for grunneier eller den han gir tillatelse”. DN vurderer tillegget som unødvendig idet grunneierretten regulerer dette uavhengig av landskapsvern.

I bokstav j) har DN tatt inn at vedlikehold av stier, skilt, bruer og løyper skal skje *i samsvar med forvaltningsplan*. DN vurderer at det i forvaltningsplanen bør nærmere defineres hva som anses som vedlikehold.

DN tilrår å ta inn en bokstav m) om at vernet ikke er til hinder for ”*drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinjer*”.

DN har også vurdert at uttak av masse under vann kan få konsekvenser for land-skapsvernet og foreslår derfor en bokstav p) om at vernet ikke er til hinder for ”uttak av masse under havoverflaten som ikke påvirker landskapet over havover-flaten”. Dersom uttak av masse kan påvirke landskapet over vann, må det vurderes etter verneforskriften § 3 pkt. 1.1 om tiltaket vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Miljøverndepartementet har byttet ut "restaurering" med *istandsetting* av kulturminner i punkt k. I pkt. b) og d) er "tradisjonell jordbruksdrift" erstattet med "Jordbruksdrift som ikke er i strid med verneformålet". Departementet har lag til et nytt punkt: ”Drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg, og nødvendig ferdsel i forbindelse med dette.” for å harmonisere forskriften med forskriften for Flekkefjord landskapsvernområde.

For øvrig slutter departementet seg til direktoratets anbefalinger.

Pkt. 1.3. (Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til):

Direktoratet vurderer at det i forskriften er behov for en bestemmelse om ombygging og mindre utvidelse av eksisterende brygger. Det er derfor forelått en bokstav e) om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til ”ombygging og mindre utvidelse av eksisterende brygger”.

DN foreslår også etter innspill fra Kristiansand kommune et tillegg i bokstav f) som innebærer at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til etablering av kloakkanlegg til eksisterende fritidsboliger:

f) Etablering av *kloakkanlegg*, brønn eller vannledning til eksisterende fritidsbolig,

I bokstav h) er det åpnet for etablering av nye havbruksanlegg etter søknad til forvaltningsmyndigheten. Bestemmelsen lød opprinnelig; ”Etablering av havbruksanlegg uten installasjoner på land”. Fiskeridirektoratet uttalte i høringsuttalelse at ”uten installasjoner” burde endres til ”uten fast bygningsmasse på land”, bl.a. for å hindre at fortøyningsbolter o.l. ble rammet. DN støtter fiskeridirektoratets forslag. I tillegg foreslår DN å samordne bestemmelsens ordlyd med vernebestemmelsen for Flekkefjord landskapsvernområde hvor det i tillegg er tatt med ”[uten ---] særlig synlige anlegg på sjøoverflaten”. Fiskeridirektoratet hadde ikke innvendinger til en slik formulering i forbindelse med høring av verneforslaget i Flekkefjord. Slik bestemmelsen foreslås utformet blir den i samsvar med retningslinjer i St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona. DN foreslår at bestemmelsen skal lyde:

h) Etablering av havbruksanlegg *uten fast bygningsmasse på land og særlig synlige anlegg på havoverflaten*,

DN foreslår også mindre endringer i ordlyden under bokstav i) som opprinnelig lød at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til ”naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv i samsvar med forvaltningsplan”. DN vurderte naturvennlig tilrettelegging å være tilrettelegging for friluftslivet ved bruk av klopper o.l. uten noen særlig grad av teknisk tilrettelegging og at tilretteleggingen skulle skje av hensyn til naturmiljøet. I møte med Kristian-

sand kommune kom det inn-spill om at det ville være behov for noe mer tilrettelegging av friluftslivet utover det DN hadde foreslått. DN vil peke på at nye tekniske inngrep i alminnelighet bør unngås eller begrenses med mindre de er så beskjedne at de ikke endrer landskapets art eller karakter. DN ser imidlertid at det kan være behov for enkelte mindre tiltak etter en nærmere vurdering, og foreslår derfor at det i forskriften åpnes for skånsomme tilretteleggingstiltak. Det er kun tilrettelegging i samsvar med forvaltningsplan det åpnes for. De nærmere vurderinger må således foretas i tilknytning til utarbeidelse av forvaltningsplanen. Som følge av innspillet fra kommunen, høringsuttalelse fra Flekkerøya Vel og at området er viktig for utøvelse av friluftsliv, har DN funnet å foreslå følgende ordlyd:

i) *Skånsom tilrettelegging for allmenne friluftsinnteresser i samsvar med forvaltningsplan.*

Miljøverndepartementet har under pkt b) føyd til *ombygging*, slik at dette lyder *ombygging og mindre tilbygg*

Under pkt c) er *anlegg* føyd til, slik at punktet lyder "Oppføring av nødvendige bygninger og anlegg ...". Med anlegg menes her også brygger.

I punkt d) foreslår DN formuleringen: *Anleggelse av nye vannkummer og vannledninger innenfor tradisjonell husdyrdrift, etter at forvaltningsmyndigheten er varslet.* MD presiserer at det her må gis varsel i rimelig tid før tiltaket settes i gang. Departementet har byttet ut "tradisjonell husdyrdrift" med "husdyrdrift som ikke er i strid med verneformålet". Til punkt i) har departementet gjort tilføyelse om forholdet til forvaltningsplaner for friluftsområder i skjærgårdspark, samt en henvisning til paragrafen som omhandler forvaltningsplan for landskapsvernområdet: "Skånsom tilrettelegging for friluftsliv i samsvar med forvaltningsplan, jf. § 5 (tilrettelegging i samsvar med godkjent forvaltningsplan for skjærgårdsparkens friluftsområder krever ikke søknad)".

Departementet har føyd til punktene: "Oppgradering/fornyning av kraftledninger som ikke faller inn under § 3 pkt. 1.2 o." og "Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket" for å harmonisere forskriften med forskriften for Flekkefjord landskapsvernområde.

Etter avtale med Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruk- og matdepartementet er teksten i § 3 pkt. 1.3 c endret fra *Oppføring av nødvendige bygninger og anlegg i forbindelse med jordbruksdrift som ikke er i strid med verneformålet* til *Oppføring av nødvendige bygninger og anlegg i forbindelse med stedegen fiskeri- og landbruksnæring som ikke er i strid med verneformålet.*

Pkt. 2.2 (om plantelivet)

DN foreslår at formuleringen "tradisjonelt beite, herunder sviing, rydding og slått, i tråd med prinsipper nedfelt i forvaltningsplan, er tillatt" strykes og erstattes med "beite er tillatt". DN vil med dette synliggjøre at beite er ønskelig ved at det er nødvendig for å bevare kulturlandskapet.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets vurdering av at beite er ønskelig.

Pkt. 3.1 (om dyrelivet)

Under dette punktet var i utgangspunktet ikke fangst nevnt. Fiskeri og kystdepartementet ønsker at fangst skal nevnes som aktivitet som skal tillates etter saltvannsfiskeloven. Bestemmelsen er derfor endret til: *Jakt er tillatt etter viltloven. Fiske er tillatt etter lakse- og innlandsfiskeloven. Fiske og fangst er tillatt etter saltvannsfiskeloven.*

Pkt. 4.2 (tradisjonell turvirksomhet)

Miljøverndepartementet viser til at ”Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet, må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf forvaltningsplan etter § 5.” Departementet vil påpeke at dette innebærer at forvaltningsmyndigheten ønsker å føre tilsyn med aktiviteter som kan være i strid med verneformålet. Organisert tradisjonell turvirksomhet skal vurderes uavhengig av om den er kommersiell eller ikke. I den praktiske forvaltningen vil det blant annet innebære at private selskaper og andre næringsaktører uhindret av vernet kan gjennomføre tradisjonell turvirksomhet til fots så lenge belastningen på naturmiljøet er innen de rammene som verneforskriften setter.

Pkt. 4.6 (om ferdsel)

Forslaget fra fylkesmannen lyder; ”Verneformålet er ikke til hinder for tradisjonelle arrangement som St. Hans feiring på tradisjonelle steder når forvaltningsmyndigheten er varslet 14 dager på forhånd.” DN vurderer varslingsplikten som unødvendig og foreslår at formuleringen ”når forvaltningsmyndigheten er varslet 14 dager på forhånd” strykes fra bestemmelsen.

Miljøverndepartementet er enig med DN i at formuleringen strykes. Departementet forutsetter imidlertid at arrangementer ikke er av en slik art at de medfører skade på naturmiljøet.

Pkt. 5.1. (om motorferdsel)

Forslaget fra DN lyder *Motorferdsel er forbudt på land og i ferskvann*. Ettersom det kun finnes noe små ferskvann her, er det ikke nødvendig å ha med henvisning til ferskvann. Departementet har derfor endret pkt. 5.1 til *Motorferdsel er forbudt på land*.

Pkt. 5.3 (Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til):

Fylkesmannen har foreslått en bestemmelse om at når det ikke strider mot verneformålet, kan forvaltningsmyndigheten på nærmere vilkår gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på frossen mark eller snøføre, eller til bruk av luftfartøy i forbindelse med transport av materialer, til vedlikehold og byggearbeid. Idet det er adgang til vedlikehold og kan gis tillatelse til byggearbeider o.l., er det også behov for en bestemmelse om motorferdsel for frakt av materialer.

Klimaet gjør at det er lite snødekt og frossen mark, og DN har derfor endret bestemmelsen. I tillegg til at kravet om snødekt eller frossen mark tas ut av, foreslår DN også å ta ut formuleringen ”på nærmere vilkår” da det kan settes vilkår til alle tillatelser etter verneforskriften såfremt vilkåret anses saklig. DN foreslår også å ta ut formuleringen ”når tiltaket eller virksomheten kan skje uten at det strider mot verneformålet”. Forvaltningsmyndigheten skal i alle tilfeller vurdere et søknadspliktig tiltak opp mot verneformålet og vurderingen kan f.eks. innebære at det knyttes bestemte vilkår til tillatelsen. Motorferdsel på barmark vil kunne gi terrengskader. DN foreslår derfor at bruk av båt skal skje dersom det er hensiktsmessig og foreslår følgende formulering:

a) *Motorferdsel i forbindelse med transport av materialer til vedlikehold og byggearbeider på bygninger, brygger og lignende. Dersom frakt kan skje ved bruk av båt, skal båt fortrinnsvis benyttes.*

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets anbefaling.

Pkt. 6 (om forurensning)

DN foreslår å fjerne fylkesmannens forslag om at det ikke er tillatt å bruke motor på modellfly, modellbåt o.l. Det er utstrakt bruk av båt i området, og regulering av motor på modellfly og modellbåt synes derfor uhensiktsmessig. DN foreslår derfor følgende formulering: *Unødvendig støy er forbudt.*

Miljøverndepartementet har endret DN's forslag som var i tre punkter (6.1 – 6.3) til to punkter (6.1 – 6.2). Dette medfører ikke noen innholdsmessige endringer.

§ 5 FORVALTNINGSPLAN M.V.

DN ønsker at standardformuleringen i forskriftsmalen skal brukes. I verneforslaget har fylkesmannen foreslått en slik formulering; ”Det kan i samarbeid mellom grunneierne, kommunene og fylkesmannen med flere, utarbeides en forvaltningsplan ...” Direktoratet foreslår at ”i samarbeid med grunneierne, kommunene og fylkesmannen med flere” strykes. DN mener at forvaltningsplan skal utarbeides i samarbeid med nevnte grupper, men ønsker å benytte formuleringen i standardforskriften. Formelt sett er det forvaltningsmyndigheten som fremlegger forslag til forvaltningsplan som skal godkjennes av DN.

Miljøverndepartementet presiserer at det er både ønskelig og nødvendig at forvaltningsplanen utarbeides i samarbeid med nevnte grupper. Tiltak i samsvar med skjærgårdsparkenes forvaltningsplaner, og som er godkjent av fylkesmannen vil ikke kreve egen søknad etter verneforskriften. I tillegg viser departementet til at det allerede foreligger forvaltningsplaner for alle friluftsområdene som omfattes av skjærgårdspark. Disse planene er godkjent av fylkesmannen og i samsvar med direktoratets retningslinjer for enkelt og naturvennlig friluftsliv.

For øvrig slutter departementet seg til DN's forslag.

FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Det vil være behov for økonomiske midler til forvaltning av området og eventuelle utgifter til et rådgivende utvalg, samt kostnader knyttet til utarbeidelse av forvaltningsplan, grensemerking og skilting m.v.

Vernet vil medføre økt oppsynsbehov for å ta vare på verneverdier, kulturminner, kulturlandskap og til nødvendige skjøtsels-, informasjons- og tilretteleggingstiltak. Behovet vil bli vurdert i de ordinære budsjettprosesser.

HØRINGENE

Foruten grunneiere, rettighetshavere, berørte kommuner, fylkesinstanser, har følgende lokale og sentrale instanser hatt verneplanen til uttalelse:

Lokal høring:

Agder naturmuseum, Agder-Telemark Skogeierforening, Arealplangruppa for Skjernøya, Berge og Andås vel, Borøya grendelag, Botanisk forening, Agder, Bragdøya Kystlag, Distriktskommando Sør- og Vestlandet, Fædrelandsvennen, Friluftsrådet Region Mandal, Skagerrakysten Fiskerlaget Sør, Kristiansand jeger- og fiskerforening, Flekkerøy fiskeriforening, Flekkerøy historielag, Flekkerøy Vel, Foreningen skolehuset i Ny-Hellesund, Forum for fastboende i Ny-Hellesund, Forum for natur og friluftsliv, Kjære Vel, Kvennesviga Vel, Kystverket 1. distrikt, Landøy og Udøy Vel, Lindebø Vel, Lindesnes avis, Mandal Fiskerlag, Mandal jeger- og fiskerforening, Mandal kystlag, Midt-Agder Friluftsråd, Natur og ungdom (Storaker), Naturvernforbundet i Kristiansand, Naturvernforbundet i Mandal, Norsk ornitologisk forening Vest-Agder, Norsk zoologisk forening – Kristiansandavdelingen, Ny-Hellesund Vel, Ryvingens Venner, Skjernøy Vel, Søgne Dykkerklubb, Søgne Fiskerlag, Søgne jeger- og fiskerforening, Søgne kystlag, Kristiansand og Opplands Turistforening, Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag, Vest-Agder Bondelag, Vest-Agder jeger- og fiskerforbund og Vest-Agder orienteringskrets.

Sentral høring:

Landbruksdepartementet, Kystdirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Oljedirektoratet, Kommunenenes sentralforbund, Fiskeridirektoratet, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens namnekonsulentar for Austlandet og Agder-fylka, Universitetet i Oslo, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Veg-direktoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Statens Naturforvaltningsråd, Statens kulturminneråd, Norges Bondelag, Norges Skogeier-forbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fiskerlag, FHL Havbruk, Taretrålfiskernes Forening, SAS Norge, Braathen Flyselskap, Widerøe Flyselskap A/S, Norsk Aero Klubb, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Prosessindustriens landsforbund, Fortidsminneforeningen, Kulturvernets fellesorganisasjon, Norges Turistråd, Reiselivsbedriftenes landsforening, Foreningen våre rovdyr, Fremtiden i våre hender, Greenpeace Norge, Miljøstiftelsen Bellona, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norges Velforbund, Norsk Almenningsforbund, Norsk limnologforening, Norsk Biologforening, SABIMA, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Norges Kystfiskerlag,

Det Kgl. Selskap for Norges Vel, Utmarkskommunenes sammenslutning, SKOG-FORSK, JORDFORSK, Norsk Institutt for Vannforskning, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Norges Landbrukshøgskole, Havforskningsinstituttet, Norsk Fiskerihøgskole og Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning.

MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

Generelle betraktninger

Vest-Agder fylkeskommune, fylkestinget, fylkeslandbruksstyret, Forum for natur og friluftsliv i Vest-Agder, Naturvernforbundet i Vest-Agder (Kristiansand og Mandal), Odd Ramsdal og Havforskningsinstituttet, Universitetet i Oslo, Naturhistoriske museer og botanisk hage og Norges landbrukshøgskole er positive til planforslaget.

Flekkerøya Vel er positiv forutsatt at enkelt arealer tas ut og at det tas hensyn til viktige friluftslivsområder på øya.

En grunneier er enig i de føringene som er gitt i planutkastet.

Friluftslivets fellesorganisasjon støtter forslaget. De mener dette vil være den beste måten å sikre de store nasjonale natur- og friluftsinnteressene som finnes i området. Det vises til at den generelle samfunnsutviklingen fører til et stadig sterkere press på naturen og mulighetene for å drive friluftsliv.

Kristiansand kommune, bystyret, mener de virkemidler som allerede er til disposisjon for kommunene og fylkeskommunen, bør være tilstrekkelig til å dekke de interesser verneplanen tar sikte på å ivareta. I forlengelsen av en strengere verneplan i skjærgården, bør det også legges til rette for en oppmykning når det gjelder restriksjoner for andre deler av skjærgården.

Søgne kommune, planutvalget, støtter ikke verneforslaget og mener det er et unødig sterkt inngrep i lokalforvaltningen. De virkemidler som kommunen disponerer i dag er tilstrekkelig til å dekke de interessene en verneplan skal ivareta.

Mandal kommune, bystyret mener at forslaget til verneplan er et altfor sterkt inngrep i den lokale styringsretten. De virkemidler som kommunen disponerer er tilstrekkelig til å dekke de interessene en verneplan skal ivareta. Det bør legges til rette for oppmykning når det gjelder andre deler av skjærgården som ligger utenfor landskapsvernområdet, slik at grunneierne som må avgi arealer, får bedre anledning til å utnytte andre deler av eiendommen.

Norges Bondelag og Norges skogeierforbund mener at med bakgrunn i den lokale motstanden, burde fylkesmannen i større grad gjort en vurdering av i hvilken grad allerede eksisterende virkemidler og planer ville kunne ivareta landskapskvalitetene på samme måte som et eventuelt vern etter naturvernloven. De mener at dersom området skal vernes etter naturvernloven, er landskapsvern som verneform det mest egnede alternativ.

Grunneierlaget for kystsonen i Mandal og Søgne er negative til vern og mener at områdene er tilstrekkelig vernet gjennom gjeldende lovverk, skjærgårdsparkavtaler og offentlig sikrede friluftslivsområder. Grunneierlaget har videre hatt møte med Miljøverndepartementet, der de har lagt fram sine synspunkter. 67 grunneiere støtter uttalelsen fra Grunneierlaget.

En grunneier er sterkt imot ytterligere vern. En grunneier avviser det fremlagte verneforslaget fordi det er et unødig sterkt inngrep i lokalforvaltningen. De virkemidler som kommunen disponerer er tilstrekkelig til å ivareta de

interessene en verneplan skal ivareta. En grunneier er imot verneplanen. Han mener at staten har forsynt seg med omtrent halvparten av eiendommen og lagt restriksjoner på resten, samtidig som den forlanger at grunneier skal bo og drive stedet.

7 grunneiere er imot verneplanen og viser til at størsteparten av arealene allerede er friluftsområder, skjærgårdspark, LNF-områder eller fuglereservat. En grunneier stiller seg helt negativ til verneplanen. Områdevern har grunneierne til nå tatt seg av selv, noe de også vil fortsette med i fremtiden.

Fylkesmannen er uenig i at verneplanen er et sterkt inngrep i lokalforvaltningen i og med at verneplanen i stor grad stadfester dagens arealbruk. Et vern etter naturvernloven er imidlertid et virkemiddel som kan styrke grunnlaget for næringsutvikling som baserer seg på langsiktig natur- og friluftsbaserte næringer. Når vernevedtaket foreligger, kan kommunene få tilbud om delegert forvaltningsmyndighet fra DN. Fylkesmannen har lagt dette til grunn i verneplanarbeidet. Det vil i så fall bli opp til kommunen å organisere forvaltningen hensiktsmessig innenfor rammen av delegert myndighet. Fylkesmannen legger til grunn at den resterende delen av skjærgården i de tre kommunene fortsatt bør forvaltes etter eksisterende regelverk, selv om landskapsvernområdet blir vedtatt.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at alle kommunene kan søke DN om å få forvaltningsmyndighet for sin del av verneområdet. DN mener at et vern vil sikre en langsiktighet og forutsigbarhet i forhold til bevaring og utviklingen, noe som er viktig for å sikre områdets kvaliteter også for framtiden og kommende generasjoner. En kommuneplan gjelder for fire år ad gangen, og endret politikk vil kunne medføre relativt rask uønsket utvikling av området. Direktoratet vil også peke på at gjeldende område har verdier og kvaliteter som er av nasjonal interesse å ivareta. Skjærgårdsparkene bidrar til større tilrettelegging for friluftsliv for allmennheten, men sikrer ikke bevaring av natur- og kulturlandskapet på lang sikt. DN viser for øvrig til fylkesmannens kommentarer.

Miljøverndepartementet understreker at dette er et område med kvaliteter av nasjonal verdi. Det er derfor staten ønsker å sikre området gjennom å etablere et landskapsvern. Departementet er enig med DN i at vern etter naturvernloven sikrer en mer forutsigbar og langsiktig forvaltning enn reguleringer etter plan- og bygningsloven, jfr St. meld nr. 62 (1991-92) "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge". Etter MDs oppfatning vil også vernestatusen kunne danne grunnlag for miljøbasert næringsutvikling som vil komme lokalsamfunnene til gode. Departementet vil presisere at også sikring av friluftsområdene i skjærgårdsparkene, og sikring av friluftsområder ellers, er langsiktige, varige tiltak for å verne friluftslivets naturgrunnlag der det samtidig er behov for enkle og naturvennlige tilretteleggingstiltak og adgang til allmenn bruk ut over allemannsretten.

Saksbehandling

Kristiansand kommune, bystyret, mener at den enkelte grunneier må komme i posisjon overfor vernemyndighetene når det gjelder den nøyaktige grenseoppgangen for verneområdet og gis anledning til å forhandle om betingelsene. Ordføreren har i tillegg etter møtet med DN, i brev uttalt at han beklager

at kommunens uttalelse i den lokale høringen ikke er tillagt vekt, og heller ikke tilstrekkelig belyst i fylkesmannens innstilling. Det forutsettes at kommunens uttalelse klart kommer frem i DN's tilrådningsbrev til Miljøverndepartementet.

Mandal kommune, bystyret, mener at høringstidsfristene burde vært lengre for å kjøre lokale prosesser med aktiv deltagelse. Kommunen ønsker derfor en ny behandling av saken, og mener det bør være ulike høringsfrister slik at kommunen får mulighet for å ha andre aktørers innspill på bordet når sakene er til behandling i de faglige politiske organer i kommunen.

Norges bondelag og Norges skogeierforbund uttalte at når de aksepterte Stortingets ønske om å sikre verdifulle naturområder, var det under forutsetning at man ved opprettelsen av verneområdene tok tilstrekkelig hensyn til grunneiernes og lokalbefolkningens interesser. Det pekes på at i mange områder er konfliktnivået fortsatt høyt og motstanden stor, hvilket også syntes å være tilfellet her. Grunneiere og kommuner opplever at deres synspunkter og interesser i liten grad har blitt vektlagt. Bondelaget og Skogeierforbundet mener at naturvernet i Norge er best tjent med at en tar grunneiere og kommuners behov og interesser på alvor. Skal en lykkes i å ta vare på nasjonale naturverdier, er lokalt engasjement, lokal kunnskap og muligheter for fortsatt bruk og utnytting av områdene en viktig forutsetning. De er fornøyd med at det ble etablert en referansegruppe. Likevel ser de at det fortsatt er stor misnøye lokalt og at grunneiere og kommuner i liten grad er blitt hørt. De mener verneplanprosessen blir mer som et spill for galleriet enn reell medvirkning og innflytelse på innholdet i vernet.

13 grunneiere/rettighetshavere i Grunnevågkilen på Flekkerøy mener dialogen mellom grunneiere/rettighetshavere og planmyndighetene ikke er ivare tatt.

Fylkesmannen mener at den enkelte grunneier har hatt god anledning til å komme i posisjon overfor vernemyndighetene. Både i meldingsfasen, i perioden med utarbeidelse av verneplanen og i den lokale høringen kunne grunneierne kontakte fylkesmannen for å diskutere grenser og verneforskrifter. Flere grunneiere har da også benyttet seg av dette. Grunneierne har også hatt representanter i referansegruppen.

Saksgangen ved vern etter naturvernloven gir de aktuelle høringspartene tilstrekkelig tid til å forberede seg og utarbeide uttalelsene. For kommuner som ønsker å kjøre lokale prosesser med aktiv deltagelse av interesserte aktører, kan muligens høringstiden under den lokale høringen være knapp. For å avhjelpe dette anmodet fylkesmannen grunneiere, lag/organisasjoner og statlige regionale etater om å sende kopi av sin uttalelse til kommunen. Dette ble presisert i høringsbrevet datert 31. mars 2003. Hensikten var nettopp at kommunene kunne bruke slike uttalelser som forberedelse til egen uttalelse. Fylkesmannen mener at det er uaktuelt med ny behandling av saken.

Direktoratet for naturforvaltning er enig i fylkesmannens vurdering og mener det er beklagelig dersom prosessen ikke oppleves å være god nok. Det er avholdt høringer i samsvar med regelverket med tre måneders høringsfrist på lokal og sentral høring. Det har vært lokale deltakere i referansegruppa, og mulighet for berørte til å komme med innspill gjennom hele perioden. Alle uttalelser som har kommet inn, har vært vurdert av fylkesmannen og direkto-

ratet. DN vurderer at prosessen har vært i samsvar med naturvernloven § 18 og rundskriv T-3/99.

DN vil peke på at lokal medvirkning ikke innebærer at man nødvendigvis får gjennomslag for alt. Dette er også presisert av Miljøverndepartementet i St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsonen. Det ble i meldingen vist til at når vedtak ikke blir i tråd med uttalelsene til enkelt høringsinstanser, innebærer ikke det nødvendigvis at prosedyrene for vernarbeidet ikke er fulgt. Direktoratet vil vise til at det ligger en del rammer til grunn i verneplanarbeidet som i utgangspunktet begrenser lokale aktører og andres mulighet for innflytelse på sentrale spørsmål. Stortinget har lagt til grunn at området skal vernes etter naturvernloven og gitt et mandat for verneplanarbeidet. Dette må vernemyndigheten forholde seg til. Når et område skal vernes etter naturvernloven, vil loven selv også gi rammer for verneplanen. For landskapsvern følger det direkte av naturvernloven § 5 at det ikke må iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. Grensene og det nærmere innholdet i vernet vil kunne endres etter lokale forhold innenfor de rammer som er nevnt over. DN mener at lokale innspill er nødvendig for å få en god verneplan.

DN vil peke på at høringsuttalelsene fra Kristiansand og Søgne kommuner ikke inneholdt innspill på grenser og synspunkter på forskriftene. Høringsuttalelsene gjaldt hovedsaklig at landskapsvern måtte avvises, at det burde gis erstatning ved vern og at det burde legges til rette for en oppmykning i skjærgården. Direktoratet har merket seg synspunktene, men tilrådde likevel at det opprettes et landskapsvernområde. Erstatningsspørsmålet beror på gjeldende lovregler, se nærmere nedenfor. DN har ikke adgang til å foreta noen ”oppmykning” i andre deler av skjærgården. Restriksjonsnivået i skjærgården beror bl.a. på plan- og bygningsloven og de ulike planer som gjelder for området. Som nevnt over, har direktoratet også merket seg innvendningene i forhold til prosessen, men vurderer at det ikke foreligger feil som gir grunnlag for å vurdere saken på nytt. I tillegg har direktoratet merket seg at Søgne kommune i møtet gav uttrykk for at det ikke hadde vært tilstrekkelig mulighet for å justere på grensene i startfasen av verneplanarbeidet.

Mandal kommune har i tillegg hatt forslag til grensejusteringer. Fylkesmannen har i stor grad endret grensene etter lokal høring i samsvar med dette. Kommunenes innspill har ført til noen endringer i verneplanen (er nærmere omtalt i tilknytning til de ulike tema).

Miljøverndepartementet mener alle prosedyrer i henhold til gjeldende regler er fulgt. Det er underveis i saksbehandlingen også blitt foretatt justeringer og endringer i forhold til opprinnelig planforslag. Dette viser at det er tatt hensyn til innspill som er framkommet. Forøvrig vil resultatet av en slik planprosess alltid være en avveining mellom flere interesser. I denne saken har en funnet en løsning som etter departementets oppfatning er akseptabel for alle parter. At alle innkomne synspunkter ikke er etterkommet betyr ikke at reglene for saksbehandling ikke er fulgt opp på tilfredsstillende måte.

Grunn- og hytteeierne på Vestre og Austre Brennøy kom med en uttalelse i forbindelse med sentral høring. Det ble vist til at arbeidet med verneplanen

har pågått parallelt med arbeidet med skjærgårdspark og omregulering av Reguleringsplan for Borøya med omkringliggende holmer og øyer. Det har vært vanskelig for dem å følge med i de ulike prosesser. Deres brev til Søgne kommune har ikke blitt videreformidlet til verneplanmyndigheten. De forutsetter at når samme personer i fylket og kommunen er med i parallelle prosesser, sørger disse for at relevante innspill bringes inn i de ulike prosessene.

Direktoratet for naturforvaltning har forståelse for innvendingene. Høringsuttalelsen er mottatt av DN i forbindelse med sentral høring. Synspunktene om grenseendring har i tillegg fremkommet under lokal høring. DN har tilrådd å endre grensen slik at bebyggelse på Vestre og Østre Brennøya ikke omfattes, se nærmere under ”Forslag til grenseendringer i Søgne kommune”.

Miljøverndepartementet slutter seg til DN's tilråding.

Mandal kommune, bystyret mener at forslaget til verneplan i for ensidig grad er et rent naturverndokument. Andre viktige samfunnsaspekter må innarbeides i planen og den må f.eks. i langt større grad stimulere til næringsutøvelse og opprettholdelse av kystkulturen. Man bør i dialog med grunneierne søke å etablere en leieavtale og engasjere grunneierne til skjøtsel.

60 grunneiere mener at den foreliggende landskapsvernplanen er et ensidig naturverndokument som står i motsetning til næringsutvikling og lokal kultur. Andre viktige samfunnsaspekter må innarbeides.

Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund mener at det burde gå tydeligere fram gjennom verneplanprosessen hva som er truslene for sikring av dette landskapet, hva som eventuelt er svakhetene ved dagens planstatus og hva som er fordelene ved å bruke naturvernloven.

Fylkesmannen er uenig i at planforslaget i for ensidig grad fremstår som et rent naturverndokument. Dokumentet tilfredsstiller de formelle kravene og ble godkjent i juli 2002. Aktuell næringsutøvelse og stimulering til opprettholdelse av kystkultur er nevnt i skissen til forvaltningsplan som fulgte verneplanen på lokal høring. Disse forholdene skal imidlertid tas opp i full bredde ved utarbeidelse av endelig forvaltningsplan. Dette arbeidet vil først begynne etter at et eventuelt vern er vedtatt.

Direktoratet for naturforvaltning mener verneplanforslaget er tilstrekkelig utredet. Det er i kap. 4.3 i fylkesmannens utkast til verneplan redegjort for brukerinteresser. DN vurderer at vernet ikke har lagt begrensninger på eksisterende næringsutøvelse. Direktoratet vurderer også at det kan etableres ny fremtidig næringsutøvelse så fremt det ikke er i strid med verneforskriften. Avtaler mellom grunneiere og staten om skjøtsel kan være aktuelt, og vil kunne vurderes.

DN viser videre til at det i verneplanen kap. 6 er redegjort for interessemotsetninger og trusler mot verneverdiene. Det er bl.a. pekt på press i forhold til ny fritidsbebyggelse, gjengroing av landskapet, forurensning, havbruk og skipsfart m.m. Disse forholdene kunne vært ytterligere utdypet, men er etter direktoratets vurdering tilstrekkelig utredet. Dette er interessemotsetninger og trusler som er kjent også ellers i landet.

Ut fra plansituasjon m.v. kunne verneplanen utdypet hvorfor eksisterende planer og skjærgårdsparker ikke ble ansett for i tilstrekkelig grad å ta vare på naturmiljøet. Forholdet mellom plan- og bygningsloven og naturvernloven er tidligere drøftet i St. meld nr. 62 (1991-92) ”Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge”. Miljøverndepartementet konkluderte her med at nåværende plan- og bygningslov ikke er et alternativ til naturvernloven for å gjennomføre forslagene i nasjonalparkplanen, men at plan- og bygningsloven er et viktig supplement. For øvrig viser direktoratet til den nærmere begrunnelsen under ”Generelle merknader”.

Miljøverndepartementet sier seg enig i direktoratets vurderinger.

Norges bondelag og Norges skogeierforbund viste til regjeringens uttalelser i Revidert nasjonalbudsjett (RNB) for 2003. Her heter det i forbindelse med tilrettelegging av mindre miljøtilpasset turistvirksomhet i landskapsvernområder, at vern og utvikling av nærliggende lokalsamfunn sees i sammenheng. Tiltakets innvirkning på naturen er det sentrale og ikke om tiltaket har et kommersielt formål. Økt lokalpolitisk medvirkning og innflytelse i verneprosesser er viktig. Bondelaget og Skogeierforbundet mener det her er lagt gode rammer. Disse prinsippene må i praksis komme til syne i verneplanprosessen, det endelige forslaget til vernebestemmelser og i framtidig forvaltning og bruk av områdene.

Direktoratet for naturforvaltning viser til føringene i RNB for 2003 for etablering og forvaltning av verneområder. Det foreligger ikke lenger noe forbud mot kommersiell turisme. DN mener verneforskriften reflekterer de avveiningene som er foretatt mellom vern og bruk. DN mener vern ikke er til hinder for utvikling av lokalsamfunn så lenge tiltak ikke er i strid med verneformålet.

Miljøverndepartementet viser til at i landskapsvernområder skal næringsaktivitet kunne foregå omtrent slik som tidligere. Departementet mener at vernestatus som et kvalitetsstempel kan danne grunnlag for miljøbasert næringsutvikling.

En grunneier mener det foreligger inhabilitet ved behandlingen av saken, idet en saksbehandler hos fylkesmannen har eiendom som ligger innenfor verneplanområdet. Dette innebærer at planen må revurderes.

Fylkesmannen har opplyst at vedkommende saksbehandler kun har vært inne i saken ved oppstarten. Etter dette har saken vært håndtert av annen saksbehandler. Fylkesmannen kan således ikke se at det foreligger saksbehandlingsfeil.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurdering.

Miljøverndepartementet gir sin tilslutning til fylkesmannens vurdering.

13 grunneiere/rettighetshavere i Grunnevågkilen på Flekkerøy påpekte at det ikke foreligger noen avtale mellom Kristiansand kommune og rettighetshavere i forhold til bruken av vestre del av Grunnevågkilen. Grunneier-

ne/rettighetshaverne har imidlertid rettigheter som de mener fylkesmannen ikke har tatt hensyn til.

Fylkesmannen vurderer at alle berørte grunneiere og rettighetseiere har blitt behandlet likt og i tråd med gjeldende regler. At det ikke foreligger noen avtale mellom Kristiansand kommune og rettighetshavere i forhold til bruken av området, har ikke hatt betydning for utarbeidelsen av verneforslaget.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurdering.

Miljøverndepartementet er enig i fylkesmannens vurdering.

Erstatning

Kristiansand kommune, bystyret, Mandal kommune, bystyret, Vest-Agder fylkeskommune, fylkestinget, Norges Bondelag og Norges skogeierforbund, Flekkerøya Vel og to grunneiere mener det bør gis erstatning til grunneierne. Grunneierlaget for kystsonen i Mandal og Søgne vil kreve erstatning dersom verneplanen realiseres. Erstatning må reflektere arealenes potensielle verdi, for eksempel må dyrket mark og privatiserte hytteområder erstattes relativt høyt. Det må også gis tilleggserstatninger for skjærgårdsparkarealene ved etablering av et eventuelt verneområde. Et stort antall grunneiere støtter grunneierlagets uttalelse, se ”Generelle merknader”.

Grunneiere/hytteiere på Udvår i Søgne har uttalt at dersom hytteområdet på Udvår blir innlemmet i verneplanen, kreves det økonomisk erstatning for de grunneiere som rammes hardt.

En grunneier mener at holmer som for flere år siden ble båndlagt til fuglereservat må få samme erstatning som dem som i den senere tid er inngått som skjærgårdsarealer.

Fylkesmannen ønsker at reglene for erstatning ved opprettelse av landskapsvernområde blir endret i samsvar med reglene for naturreservat. Det vises her til at fylkeskommunen, Kristiansand og Mandal kommuner og flertallet av grunneiere har fokus på erstatning i sine uttalelser. Fylkesmannen mener at grunnen til at holmer som for flere år siden ble båndlagt til fuglereservat ikke fikk erstatning, var at grunneiernes bruksverdi av holmene ikke ble endret som følge av vernevedtaket. For skjærgårdsparkarealene har staten gjennom en servituttavtale kjøpt seg rett til å tilrettelegge til bruk for friluftsliv.

Direktoratet for naturforvaltning vil bemerke at hvorvidt det skal gis erstatning til grunneiere og rettighetshavere, beror på til enhver tid gjeldende lover. Biomangfoldlovutvalget har, i sammenheng med at ny lov om naturvern utredes, fått i oppgave å vurdere om erstatningsreglene for nasjonalparker og landskapsvernområder bør endres. Utvalget la frem sin utredning den 7. desember. Miljøverndepartementet har gitt fristutsettelse for å kreve erstatning etter vern for nye verneområder, slik at en eventuell ny erstatningsordning vil kunne komme til anvendelse i denne konkrete vernesaken.

Miljøverndepartementet viser til at det for skjærgårdsparkarealene betales et vederlag for å ha rett til å tilrettelegge for friluftsliv. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets merknader og synspunkter. Finansdepartementet forutsetter at alle økte utgifter for staten som følge av vernet dekkes innenfor MDs budsjettamme.

Forvaltning

Fylkeslandbruksstyret forutsetter at det legges opp til fleksibel forvaltning slik at landbruksvirksomhet og nye nisjeprodukter ikke hindres unødige. Det må også settes inn stimulerings tiltak for å nå målene.

Grunneierlaget for kystsonen i Mandal og Søgne og flere grunneiere påpeker at verneplanen stanser fremtidig næringsutvikling og at det f.eks. må være mulig å etablere havbruk, vindmølleanlegg, rorbuer og annen næringsdrift.

Norges Bondelag og Norges skogeierforbund uttalte at med utgangspunkt i RNB for 2003 hvor det framkommer at det i landskapsvernområder skal kunne legges til rette for miljøbasert næringsutvikling, er det viktig at forvaltningsplanen i praksis gir rom for en slik type tilrettelegging på samme måte som en ønsker å tilrettelegge for naturvennlig friluftsliv.

Fylkesmannen er enig i at det må legges opp til en fleksibel forvaltning innenfor rammen av vern. Fylkesmannen mener verneplanen i stor grad stadfester dagens arealbruk. Forvaltningsplanen vil legge føringer for den delen av forvaltningen som naturlig tilligger grunneierne.

Direktoratet for naturforvaltning mener at verneforskriften gir rammer for hvilke tiltak som er tillatt. Det er i forskriften ikke lagt opp til begrensninger i landbruksdrift, se mer om dette nedenfor. Verneforskriften setter forbud mot tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Oppføring av nye bygninger er forbudt, med unntak av nødvendige bygninger i forbindelse med jordbruksdrift. Forskriften åpner ikke for oppføring av rorbuer og vindmøllepark. Slike tiltak vil komme i konflikt med verneformålet. Det kan tillates etablering av havbruksanlegg. Tiltak for å fremme formålet med vernet bør vurderes i sammenheng med utarbeidelse av forvaltningsplan. DN støtter for øvrig fylkesmannens vurdering.

Miljøverndepartementet mener at dagens næringsvirksomhet ikke blir begrenset av vernet. I tillegg vil vernestatus kunne skape ny turist- og reiselivsvirksomhet.

Flere grunneiere er imot at deler av innmark og beiteområder innlemmes i verneplanen. Grunneierne på Rosnes, Skjernøy, mener at vern vil hindre vedlikehold av kulturlandskapet, eller gjøre driften av de enkelte bruk unødige komplisert ved å diktere forskjellig regelverk for ulike teiger på det samme bruket. I tillegg vil det bli vanskelig å opprettholde innarbeidede tradisjoner naboer imellom med hensyn på fellesbeiting når noen bruk blir hardt rammet av vern, mens andre ikke blir berørt i det hele tatt. Flere bruk vil i realiteten miste mesteparten av innmarken som drives i dag.

Norges landbrukshøgskole uttalte at den største utfordring ved vernet trolig blir at kulturlandskapets vegetasjonstyper krever regelmessig beiting, bren-

ning og slått. Det ligger derfor en betydelig utfordring i å utforme en skjøtselsplan for kulturlandskapets vegetasjonstyper og deres artsmangfold. Statens landbruksforvaltning er opptatt av at det i landskapsvernområdet generelt må være overordnet mål å få balansert bruk og vern av aktuelle natur- og kulturlandskap. Statens landbruksforvaltning er derfor positiv til at det i forslag til verneplan slår fast at det er ønskelig og nødvendig at landbruket opprettholdes for å oppnå et vellykket vern, og at store deler av området er avhengig av kulturpåvirkning gjennom aktiv bruk og skjøtsel.

Fylkesmannen vurderer at forskriften gir anledning til jordbruksdrift. Også motorferdsel på landbruksarealer er tillatt i forbindelse med jord- og skogbruk. Landbruksdrift er sterkt ønskelig for å opprettholde kulturlandskapet. Fylkesmannen kan således ikke se at vern vil vanskeliggjøre vedlikehold av kulturlandskapet og landbruksdriften på Rosnes.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens kommentarer. DN mener at eksisterende virksomhet som jord- og skogbruk skal kunne holde fram på en regningssvarende måte. Etter direktoratets oppfatning er det ikke lagt opp til avgrensinger på den landbruksvirksomheten som pågår i dag. Driften skal kunne utvikle seg i tråd med endrede krav innenfor næringen så lenge dette ikke er i strid med formålet og verneverdiene. Det er pekt på behov for rydding av beite og skjøtsel. Dette er en del av den landbruksdrifta, og vil være formålstjenlig i forhold til skjøtsel av kulturlandskapet. DN ser at det også er pekt på konflikter mellom tradisjonell næringsdrift og friluftsliv. I områder hvor friluftsliv fører til slitasje på naturen, vil det være mulig å avhjelpe dette ved å kanalisere friluftslivet bort fra særlig sårbare områder. Dette kan f.eks. skje ved tilretteleggingstiltak fastsatt gjennom forvaltningsplan.

Miljøverndepartementet viser til fylkesmannens beskrivelse av at landbruksdriften ikke skal begrenses av vernet. For øvrig er departementet opptatt av at kulturlandskapet vedlikeholdes, slik at landskapets historiske dimensjon fortsatt kan framstå. Det er da viktig at en i skjøtselsplanen blir konkret på hvilke tiltak som er nødvendig å prioritere.

Grunneiere uttalte at det ble gitt tillatelse til utbygginga av sjøboder på Nordstranda nord i Færøysundet i kommunedelplanen for 1994 og ber om at dette området kan disponeres i tråd med denne avtalen.

Fylkesmannen viser til at det i meklingsprotokollen for kommunedelplanen fra 1994 blant annet framgår at fylkesmannen trakk innsigelsespunktet som gjaldt båthavn i Nordstranda. Eventuell utbygging av sjøboder tas det ikke stilling til. Eventuelle søknader om bygging av sjøboder må sendes kommunen for vanlig behandling. Kommunedelplanen for Skjernøy fra 1994 er nå innrullert i kommuneplanen for Mandal kommune.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens kommentarer.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens kommentarer.

Norges Bondelag og Norges skogeierforbund ber om at forvaltningsmyndighet legges til kommunen. Det er viktig at kommunen blir tilført økonomiske ressurser slik at ansvaret for forvaltningen kan følges opp i praksis.

Direktoratet for naturforvaltning sier at dersom kommunene skal få forvaltningsmyndighet for verneområdet, er dette betinget av at de ønsker det. DN har ikke myndighet til å pålegge kommunene forvaltningsansvaret.

Miljøverndepartementet ser det som ønskelig med lokal forvaltning ut fra at lokal kunnskap og tilhørighet til området kan være viktig.

Naturvernforbundet i Vest-Agder, Kristiansand og Mandal mener føre-var-prinsippet ikke bare bør gjelde for havbruk innenfor verneområdene, men også all annen næringsvirksomhet.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at føre-var-prinsippet er et generelt prinsipp som gjelder for vurderingen av alle typer tiltak innenfor verneområder.

Miljøverndepartementet legger til grunn at føre-var-prinsippet skal være førende for all aktivitet i verneområdet.

Vest-Agder fylkeskommune, fylkestinget forutsetter at fylkeskommunen blir representert i et rådgivende utvalg for forvaltning av verneområdet.

Grunneierlaget for kystsonen i Mandal og Søgne uttalte at grunneierne må være representert i forvaltningsutvalg med avgjørelsesmyndighet.

Fylkesmannen ser positivt på og vil støtte at fylkeskommunen blir med, og mener at grunneierne er selvskrevne i et rådgivende utvalg. Et slikt utvalg bør være uten forvaltningsmyndighet.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens kommentar.

Miljøverndepartementet mener at et rådgivende utvalg er et viktig virkemiddel for å oppnå lokal forankring av forvaltningen. Det forutsettes at et slikt utvalg er representert med alle relevante sektorer.

Friluftsliv

Flekkerøya Vel mener at samtlige badeplasser avmerket på Flekkerøyplassen må kunne tilrettelegges for friluftsliv på en naturvennlig måte. Turstier i verneområdet må kunne opparbeides uten at dette strider mot verneplanen og det bør ikke være behov for søknad. Det bør være muligheter for etablering av bl.a. badebrygger, mudring og plassering av skjellsand. Flekkerøya Vel foreslår at aktuelle tiltak tas inn i en forvaltningsplan.

Kristiansand kommune uttalte i møte med DN at vernet ikke måtte bli til hinder for tilrettelegging for friluftsliv. Kommunen uttalte at det må være muligheter for oppføring av nye brygger, eventuelt fortøyningsbolter, toaletter og søppelkasser. Det ble pekt på at ved salg av forsvarseiendommer ville det være behov for tilretteleggings tiltak. Kommunen tok også opp spørsmål om tilrettelegging for funksjonshemmede.

Fylkesmannen vurderer mange av forslagene som fornuftige og vil, i likhet med Flekkerøy Vel, anbefale at de vurderes og tas inn i en forvaltningsplan.

Direktoratet for naturforvaltning mener at opprettelse av verneområdet vil sikre utøvelse av friluftsliv. Det er ønskelig at det skal være et friluftsliv basert på det enkle og tradisjonelle, uten spesiell teknisk tilrettelegging. Nye tekniske inngrep bør unngås eller begrenses med mindre de er så beskjedne at de ikke endrer landskapets art eller karakter.

Verneforskriften åpner for at det etter søknad kan gis tillatelse til naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv i samsvar med forvaltningsplan. Bestemmelsen åpner for tilrettelegging av hensyn til naturmiljøet. DN vurderer at området er mye brukt til friluftsliv. DN foreslår derfor at det i forskriften åpnes for tilretteleggingstiltak som er skånsomme mot naturmiljøet. DN vil understreke at det med dette ikke er åpnet for større tiltak eller tilrettelegging som vil endre landskapets art eller karakter. Formålet med verneområdet er å verne et område som er lite preget av tekniske inngrep, og etter forskriften § 3 pkt.

1.1 er inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter forbudt. Hvorvidt tiltak vil endre landskapets art eller karakter må vurderes både i forhold til verneområdet som helhet og nærmiljøet hvor tiltaket er tenkt iverksatt.

DN vurderer at brygger for allmennheten kun unntaksvis kan tillates oppført, og det må foretas en behovsvurdering og videre vurderes om behovet kan avhjelpest ved mindre tiltak, som f.eks. fortøyningsbolter eller andre mindre synlige innretninger. Det er videre kun tilrettelegging i samsvar med forvaltningsplan det åpnes for. De nærmere konkrete vurderingene av hvilke tiltak som kan skje, må således foretas i tilknytning til utarbeidelse av forvaltningsplanen.

Også anleggelse av badestrand med plassering av skjellsand kan føre til en vesentlig endring av landskapets karakter, noe som er forbudt etter forskriften § 3 pkt 1.1, det samme gjelder plassering av benker og andre midlertidige innretninger alt etter omfang og områdets karakter for øvrig. Slike tiltak må derfor behandles etter forskriftens § 3 pkt 1.3 bokstav i, vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle og tas opp til nærmere vurdering under utarbeidelse av forvaltningsplanen. Eventuelle tilretteleggingstiltak for funksjonshemmede må i tilfellet også vurderes etter denne bestemmelsen.

Miljøverndepartementet viser til at et viktig moment for opprettelse av verneområdet er at det er lite preget av tekniske inngrep. Det må derfor ikke godkjennes anlegg eller innretninger som endrer på dette. Det er viktig at forvaltningsplanen beskriver nærmere hva som kan defineres inn blant tiltak som kan godkjennes.

Havbruk og fiske

Havforskningsinstituttet anbefaler at de marine verdiene, f.eks. oppvekstområder for fisk, i størst mulig grad ivaretas, selv om vernet ikke omfatter verdiene under vannoverflaten. Dette kan bl.a. gjøres ved å føre en restriktiv linje ovenfor skjellsandopptak, mudring og eventuelt taretråling. Instituttet anbefaler at området forvaltes slik at tradisjonelt fiske og havbruk i minst mulig grad hindres. Tiltak som

medfører større bestandsøkning av sel og sjøfugl, kan forskyve den økologiske balansen slik at fisk og skalldyr blir skadelidende. En balansert jakt som holder disse bestandene på et forsvarlig nivå vil derfor være viktig. Dette kan også være viktig for bestandene selv fordi det reduserer faren for utbrudd og spredning av epidemier som selpest.

Norges Fiskarlag registrerte at det ikke er innført restriksjoner på det tradisjonelle fisket og at ferdsel i forbindelse med fisket kan utøves som tidligere. Når det gjelder etablering av sjømerker, lykter og andre tiltak som har til hensikt å redusere faren for ulykker på sjøen, må slike tiltak ikke vanskeliggjøres.

Fiskeridirektoratet uttalte at det i utkast til forskrifter er tatt hensyn til interesser knyttet til fangst av sjøpattedyr, fiske og havbeite. Direktoratet mente også at kapittel 9 i verneplanen om tolkning og praktisering av verneforskriften var klargjørende. Fiskeridirektoratet hadde ingen innvendinger til innholdet.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at fiske kan skje som tidligere, samt at det ikke er lagt restriksjoner på bruk av båt. Når det gjelder havbruk er det lagt noen restriksjoner på etablering av nye anlegg. Dette for å hindre at anleggene kommer i strid med vernet ved at de endrer landskapsbildet.

Når de marine områdene, dvs. sjøen under havoverflaten, ikke er omfattet av vernet, kan det ikke settes forbud mot tiltak som kun virker inn på de marine verdiene. I forskriften er det angitt at vern ikke er til hinder for uttak av masse under havoverflaten som ikke påvirker landskapet over havoverflaten. Dersom uttak av skjellsand eller mudring får konsekvenser for landskapet over vann, kan det rammes av forbudet. Det er ikke lagt restriksjoner på taretråling. Jakt er tillatt etter viltlovens bestemmelser.

Arbeidet med vern av marine områder skjer i en egen prosess og er igangsatt, se nedenfor under ”Merknader til avgrensning av verneområdet”.

DN viser til at det er gitt direkte hjemmel i forskriften for oppføring av anlegg m.m. som er nødvendige for sikkerheten på sjøen.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets vurderinger.

Sjøfuglreservater

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) er positiv til planforslaget. NOF nevner at Søgne kommune har gått inn for at Skarvøya, like sør for Ny-Hellesund skal vernes som sjøfuglreservat grunnet stor sildemåkekoloni. NOF er usikker på hvordan dette på best mulig måte kan innarbeides i verneplanen. NOF er videre positiv til soneinndeling, med en vernesone for de mest sårbare og urørte områdene. Foreningen foreslår fem øyer i Mandal og fire øyer i Søgne som bør inngå i en slik vernesone.

Foreningen ”Skolehuset” Ny-Hellesund er positiv til verneforslaget. Foreningen opplyser at i kommuneplanen for Søgne er den ytre delen av Skarvøya foreslått vernet etter naturvernloven som sjøfuglreservat. I reguleringsplanen for Ny-Hellesund er imidlertid samme område regulert etter plan og bygningsloven som spesialområde naturvern. Denne ytre delen av reguleringsplanen bør oppheves for å verne øya etter naturvernloven og gis forskrifter i tråd med de øvrige sjøfuglreservatene.

Fylkesmannen vurderer at det kan arbeides videre med en vurdering av Skarvøya som sjøfuglreservat. Dette må imidlertid fremmes som egen sak. Alternativt kan Skarvøya plasseres i den strengeste vernesonen når forvaltningsplanen

skal utarbeides. NOF har selv foreslått Skarvøya plassert i den mest restriktive sonen sammen med tre andre holmer i Søgne og fire holmer i Mandal. Fylkesmannen er enig i å plassere de sju holmene i den mest restriktive sonen. Fylkesmannen mener reguleringsplanen for Ny-Hellesund bør oppheves for den delen av arealene som er foreslått vernet. Inntil det er gjort, gjelder reguleringsplanen foran forskriftene for landskapsvernområdet.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens kommentarer. Det er i reguleringsplanen for Ny-Hellesund angitt at planen vil oppheves for de naturområder som omfattes av vern etter naturvernloven.

Miljøverndepartementet slutter seg til DNs kommentarer.

Oppsyn

Naturvernforbundet i Vest-Agder, Kristiansand og Mandal mener at de vesentligste oppsynsoppgavene kan gjøres av Statens naturoppsyn (SNO). Naturvernforbundet mener imidlertid at det beste vil være at det opprettes en lokal prosjektgruppe som blir tillagt ansvaret for de vesentligste oppsynsoppgaver. Gruppen bør bestå av representanter for staten, fylkeskommunen, kommunene, grunneieren og friluftslivsorganisasjonene. Fordelene med en slik gruppe vil være at en lettere vil kunne få en praktisk tilrettelegging og skjøtsel av kulturlandskapet samtidig som den vil kunne skape en nødvendig forståelse og dialog mellom brukergruppene.

Universitetet i Oslo, Naturhistoriske museer og botanisk hage ser positivt på at det opprettes en hel stilling knyttet til arbeidet med forvaltningsplan, samarbeid med rettighetshavere, skjøtsel, tiltak, informasjon og oppsyn. Det er i tillegg ønskelig med nyere registreringer av det biologiske mangfoldet. I mange tilfeller har de naturvitenskapelige miljøene eldre data, men det viser seg at lite nye data blir samlet inn siden områdene er blitt vanskeligere tilgjengelige i feltsesongen pga. økt privatisering/hyttebygging. I tillegg har flere nye plantearter dukket opp langs sørlandskysten de siste årene.

Fylkesmannen vurderer det som mest aktuelt at oppsynsoppgavene legges til SNO, og anbefaler å opprette et rådgivende utvalg som blant annet kan gi innspill til SNO.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at SNO har et særlig ansvar for nasjonale verneverdier og oppsynsoppgaver av statlig karakter og har overordnet ansvar for statlig naturoppsyn i alle verneområder. Det statlige naturoppsynet skal i første rekke ha slike oppgaver som er beskrevet i lov om statlig naturoppsyn.

Området har pr. i dag mest lokal bruk, og aktiviteten er knyttet til yrkesfiske og havbruk, landbruk og beiting, samt friluftsliv og båtliv. Det forventes økt bruk når området blir vernet. Det bør derfor legges opp til god oppfølging helt fra starten av, med veiledning og informasjon, og kontroll med at bruken skjer iht. verneforskriftene. I tillegg vil det være nødvendig med spesielle tiltak for å forebygge og redusere gjengroing i området. Dette kan skje gjennom skjøtselstiltak og rydding / organisering av beite.

SNO har en stilling som dekker hele Agderkysten, og har avtale om tjenestekjøp fra Statskog for verneområdet på Lista og omegn. I tillegg er det noen mindre ordninger knyttet til lakseoppsyn.

DN regner med at oppsynsbehovet på Vest-Agderkysten nå øker betydelig, spesielt sett i sammenheng med at kystområder i Flekkefjord blir vernet. Ut fra erfaringene fra organisering av naturoppsynet i tilsvarende områder er DN enig med fylkesmannen i at det er behov for økt oppsyn, og at SNO med dagens bemanning ikke kan ivareta dette. Det kan være aktuelt å vurdere å løse oppsynsbehovet i de to nye kystvernesonene i Vest-Agder og Lista landskapsvernområde gjennom en ny SNO-stilling, og frigjøre dagens stilling til oppgaver i Aust-Agder. Behov for økte ressurser må likevel vurderes nærmere i de ordinære budsjettprosessene.

Miljøverndepartementet presiserer at oppsyn i landskapsvernområder og andre områder av nasjonal verdi primært er Statens naturoppsyns oppgave. Ellers deler departementet DN's synspunkter. Utgifter til oppsyn vil bli dekket innenfor de til enhver tid gjeldende budsjetttrammer.

Merknader til avgrensning av verneområdet

Generelle merknader

Norges bondelag og Norges skogeierforbund peker på at det ligger bebyggelse innenfor området, og ber direktoratet foreta en grundig vurdering av om naturvernloven gir adgang til å omfatte hytteområder i verneområder. Formålet med vern er primært å sikre nasjonalt verdifulle landskaper og ikke bygninger. Dersom disse ønskes sikret, må det gjøres bruk av andre virkemidler.

Direktoratet for naturforvaltning vurderer at bygninger ikke er til hinder for at kulturlandskap kan vernes etter naturvernloven. Det fremgår av forarbeidene til naturvernloven at eksisterende bygninger ikke er til hinder for opprettelse av landskapsvernområde så lenge området er å anse som kulturlandskap. Det er kulturlandskapet som foreslås vernet og ikke bygningene som sådan. Se nærmere om Udvår under "Forslag til grenseendringer i Søgne kommune".

Miljøverndepartementet er enig med direktoratet i at det er landskapet som er målet med vernet. Departementet vil ellers påpeke at bygninger også kan være verdifulle elementer som bidrar til å sette landskapet inn i en historisk ramme.

Naturvernforbundet i Vest-Agder, Kristiansand og Mandal er kritiske til at verneområdet kun omfatter arealer over laveste vannstand, noe som kan medføre aktiviteter som er til stor skade for verneområdene over vann. Som eksempel nevnes mudring, dumping av avfall, uttak av skjellsand og taretråling. Dersom verneplanen skal få tilsiktet verdi, er det nødvendig at også områdene under vann blir gitt et tilsvarende vern.

Fylkesmannen vurderer at mandatet for utarbeidelse av verneplanen kun omfatter arealer over laveste vannstand. Arbeidet med vern av marine områder der vernemotivet er marine naturkvaliteter, er fremdeles i startfasen. Enkelte områder i Vest-Agder er aktuelle i denne sammenheng.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurdering.

Miljøverndepartementet slutter seg til fylkesmannens vurdering og vil for øvrig påpeke at det ved alle typer aktivitet og inngrep, uavhengig av vern, skal foretas vurderinger av effektene de har på miljøet.

Universitetet i Oslo, Naturhistoriske museer og botanisk hage mener inngrensning mange steder burde vært trukket lengre inn, idet skjærgårdens indre øyer tradisjonelt har det største biologiske mangfoldet. Videre pekes det på at det minst utbygde skjærgårdsområdet langs sørlandskysten, området mellom Lindesnes og Farsund fremdeles ikke har tilfredsstillende vern verken etter naturvernloven eller som en del av skjærgårdsparken.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at mandatet fra Stortinget er vern av den ytre skjærgården i Kristiansand, Søgne og Mandal. I samsvar med dette er grensen trukket utenfor mange av øyene som ligger i den indre skjærgården.

Miljøverndepartementet sier seg enig i direktoratets vurdering.

Forslag til grenseendringer i Kristiansand kommune

Lille Risøya

Grunneiere foreslår at Lille Risøya tas ut av planen, da det ikke går helt klart frem hvorfor den er tatt med. Hvis det er viktige grunner til at den tas med, bes dette konkret belyst.

Fylkesmannen vurderer verneekvalitetene på Lille Risøya som fullt sammenlignbar med de fleste andre øyene i verneforslaget. Øya har en beliggenhet som tilsier at den hører naturlig med til verneområdet og det tilrås at den beholdes.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet er enig i fylkesmannens konklusjon om at øya hører naturlig med i verneområdet.

Flekkerøya

NRK mener at kjerneområdet rundt Sandvika på Flekkerøya, som siden 1936 har vært bebygget med sendestasjon, båthus og brygger, i likhet med tilgrensende eiendommer i sørvest, bør reguleres til fritidsbebyggelse, uten at dette skal hindre allmenn ferdsel. Det er ønskelig at arealet får en naturlig avslutning på et platå i underkant av Sandvikåsen. Etter NRKs planforslag utgjør dette kjerneområdet slutten på bebyggelsen på denne delen av Flekkerøya, slik at verneområdet starter ved Naudetangen. NRK vil søke om å få

godkjent etablering av 4-5 hytter på et begrenset område i Sandvika. På denne bakgrunn mener NRK at det bør aksepteres å flytte grensene.

Fylkesmannen vurderer saken slik at en i denne omgang forholder seg til grensedragningen i forslaget til verneområde. Når det gjelder NRKs planer om utarbeidelse av reguleringsplan og hyttebygging, vil fylkesmannen komme tilbake til det når sakene eventuelt fremmes. Fylkesmannen vurderer imidlertid forslaget til grensedragning over/ved NRKs eiendom som noe avvikende fra hovedprinsippet om at grensen primært bør ligge på eller like i bakkant av terrenghøydene sett fra sjøen. I dette området er vernegrensen foreslått slik at hele Sandvikåsen inkluderes. Grensen bør endres slik at den kommer i tråd med nevnte hovedprinsipp. Fylkesmannen tilrår endring av grensen.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet er enig i fylkesmannens anbefaling om å endre grensen.

Flekkerøya Vel uttalte at verneplanen tydelig skjærer inn i arealer avsatt til boligområde. Vernegrensen må korrigeres til å samsvare med LNF-grensen. Landskapsvernområdet går inn i arealer avsatt til ny fritidsbebyggelse ved Storetjønna på Vesterøya. Vernegrensen må justeres til å samsvare med Flekkerøyplanen subsidiært til grensene i pågående reguleringsplan.

Fylkesmannen vurderer det som lite hensiktsmessig at vernegrensen går inn i arealer avsatt til boligområde og fritidsbebyggelse, og foreslår at grensen endres.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet er enig i at grensen endres.

Grunneier på Lindebø på Flekkerøya forventer at hans eiendom tas ut at planen, da eiendommen mangler forbindelse til den ytre skjærgård.

Fylkesmannen peker på at grunneier blant annet står som eier av et areal ved Steinvika nord på Flekkerøya. Denne eiendommen har klar forbindelse til den ytre skjærgården. Fylkesmannen tilrår ingen grenseendring.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet slutter seg til fylkesmannens tilrådning om ikke å endre grensen.

Grunneierne/rettighetshaverne i Grunnevågkilen på Flekkerøy ønsker at et område som i dag er bebygd med skibbuer og brygger, skal holdes utenfor verneområdet.

Fylkesmannen vurderer hele den vestre delen av Grunnevågkilen som en del av den ytre skjærgården. Den landskapsmessige plasseringen tilsier at området inngår i en naturlig arrondering av verneområdet. Fylkesmannen tilrår derfor ingen grenseendring.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet ønsker å beholde grensen slik fylkesmannen tilrår.

Torsteinsneset

Grunneiere viser til at 99 % av verneplanen gjelder øyer i den ytre skjærgården. Det synes derfor uforståelig at Torsteinsneset som fastland med fast bosetting berøres av forslaget til vern.

Fylkesmannen viser til at Torsteinsneset er den eneste delen av fastlandet som er tatt med. Hvorvidt Torsteinsneset er en del av den ytre skjærgården kan diskuteres. Dette ble også diskutert i referansegruppa. Meningene var delte og fylkesmannen tok det under tvil med. Protestene fra noen av grunneierne er massive. Fylkesmannen har kommet til at Torsteinsneset vanskelig kan defineres inn i den ytre skjærgården og bør således trekkes ut. Dette får også konsekvenser for de små øyene like øst for Torsteinsneset. Disse bør trekkes ut av forslaget for at verneområdet skal få en naturlig arrondering.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet er enig med fylkesmannen i at grensen justeres.

Forslag til grenseendringer i Søgne kommune

Helgøya

Grunneier på gnr.1, bnr.13 Ny-Hellesund er i mot verneforslaget og mener subsidiært at vernelinjen må legges utenfor Havbukta-eiendommen. De har tidligere avstått store deler av den opprinnelige eiendom til staten til friluftsførmål vederlagsfritt og ved salg. Ca 90 % av den opprinnelige eiendommen er lagt inn i verneområdet og grensen går mellom husene som er i bruk.

Fylkesmannen vurderer at grenseforslaget har en naturlig arrondering gjennom den nordlige delen av Helgøya og tilrår ingen endring i grenseforslaget.

Direktoratet for naturforvaltning vurderer at grensen kan endres på Helgøya. Fylkesmannens grenseforslag innebærer at fastboende på Helgøya faller utenfor verneområdet og at Wilhelm Krags skrivestue på samme eiendom faller innenfor verneområdet. Det er opplyst at skriverstuen benyttes som fritidsbolig. Eiendommen er i reguleringsplan for Ny-Hellesund m.m. (stadfestet av MD 23. august 2002) regulert til antikvarisk spesialområde for bevaring av bebyggelse og landskap. Pkt. 5.5 i reguleringsplanen er å forstå slik at reguleringsplanen vil bli opphevet for den delen av området som blir omfattet av et landskapsvern. DN har fått opplyst at det etter meklingsmøte med grunneier er gitt tillatelse til oppføring av en bolig. Godkjent plassering ligger utenfor foreslått grense for verneområde. DN's forslag til grenseendring innebærer ikke større endringer i landskapsvernets totalareal. Videre er det funnet hensiktsmessig at skriverstuen på Helgøya har samme planstatus som øvrig bebyggelse innenfor antikvarisk spesialområde i regu-

leringsplanen. Endringen er i samsvar med øvrige grensejusteringer som er foretatt av fylkesmannen, der grensen er lagt utenfor bebyggelse nær innergrensen for verneområdet. DN vurderer at en mindre grenseendring ikke skader verneformålet og tilrår grenseendring.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets forslag til grenseendring.

Skarpøya

Grunneier på Skarpøya ber om at grensen blir lagt utenfor regulert område for fritidsbebyggelse på østre del av Haugedalen. Det bes om at dette rettes opp slik at grensen legges ved det tidligere skillet mellom vestre og østre del av dalen, der det er et naturlig skille mot friarealene mot vest.

Fylkesmannen vurderer det som uheldig at vernegrensen går gjennom det regulerte området for fritidsbebyggelse i Haugedalen og tilrår at den justeres utenom regulert område.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet er enig med fylkesmannen i at grensen justeres til å gå utenfor regulert område.

Udvår

Grunneiere/hytteiere på Udvår hevder at hytteområdet i Udvårkilen må tas ut av verneforslaget. De mener naturvernloven § 5 ikke gir hjemmel til å legge landskapsvernbestemmelser på et bebygd og meget komprimert hytteområde. Arealet er for tett bebygd til at man kaller det kulturlandskap eller at det vil gi ”naturopplevelse”. Bebyggelsen på Udvår har en annen forhistorie som bygninger i tilknytning til jakt og fiske. I kommuneplanen for Søgne har man lagt bebyggelsen i Udvårkilen inn som et avgrenset hytteområde. Det synes også å være meningsløst å legge landskapsvernomsrådebestemmelser på et ferdig utbygd hytteområde hvor det er små muligheter for fortetting og hvor det ikke er natur eller kulturlandskapsensyn som tilsier vern. Det vises til at man i Ny-Hellesund har trukket grensen for verneområdet syd for bebyggelsen. Det er massiv støtte for å ta bebyggelsen i Udvårkilen ut av forslaget. Forutsetningen om et sammenhengende verneområde og denne begrunnelse for eventuelt å unnlate å ta hytteområdet på Udvår ut av planen, er ikke lenger tilstede da fuglereservat er foreslått utskilt med flere små områder. Videre har fylkesmannen i brev 12. november 1998 til grunneierne uttalt at det ønskes færrest mulig hytter innenfor verneforslaget og at hytter som ligger i kantområdene ikke innlemmes. Fylkesmannen uttalte videre at hytter som blir liggende midt i verneområdet skal gis en spesiell status i verneforskriften. Grunneiere/hytteiere på Udvår er etter dette forundret over at hele Udvår er trukket inn i verneområdet.

Grunneierlaget for kystsonen i Mandal og Søgne og et stort antall grunneiere støtter at hytteområder i sin helhet må utgå av verneområdet. Udvår har et konsentrert og avgrenset hytteområde på 10 hytter.

Fylkesmannen vurderer bebyggelsen i Udvårkilen som svært spesiell. Udvår er blitt kalt Sørlandets eneste fiskevær. I gammel tid, da folk fra fastlandet drev

sesongfiske etter blant annet laks, sild og hummer, holdt de til i bygningene i Udvårkilen. Flere av bygningene har kulturhistorisk verdi og bør vurderes som en del av kulturlandskapet. Fylkesmannen tilrår at bebyggelsen i Udvårkilen beholdes innenfor verneområdet.

Direktoratet for naturforvaltning mener at Udvårs plassering sentralt i verneområdet medfører at Udvår ikke kan tas ut uten at det kommer i strid med verneformålet. Udvår er en øy som ligger ytterst ut i havet i Søgne kommune og er således en sentral del av landskapsbildet i den ytre skjærgården. DN tilrår derfor ingen grenseendringer.

DN kan ikke se at hyttebebyggelsen er av en slik art at øya ikke kan vernes etter naturvernloven. Det fremgår av forarbeidene til naturvernloven at eksisterende bygninger ikke er til hinder for opprettelse av landskapsvernområde så lenge området er å anse som et kulturlandskap. DN vurderer Udvår som et kulturlandskap og Udvår er representativ for de naturkvalitetene som ligger i den ytre skjærgården.

DN har heller ikke funnet tilstrekkelig argumenter for å skille ut bebyggelsen på Udvår i en egen sone med egne bestemmelser ettersom bruken av hyttene kan fortsette som tidligere. Begrensninger som følge av at hyttene inngår i verneområdet vil medføre at det blir forbud mot oppføring av nye bygninger, brygger og anlegg. Dersom det skulle tillates oppføring av nye bygninger osv. på Udvår, ville det imidlertid skade verneformålet. Direktoratet mener situasjonen er en annen når det gjelder "hull" i verneområdet som følge av sjøfuglreservater. I naturreservatene er det restriksjoner på utnyttelsen, og det vil således ikke kunne foretas inngrep som er til skade for landskapsbildet. DN har forståelse for at fylkesmannens brev har skapt forventninger om at hyttebebyggelsen ikke skulle omfattes av vernet. Orienteringen ble imidlertid gitt tidlig i prosessen og kan ikke vurderes å være bindende for DN. Ut fra en naturfaglig vurdering, har direktoratet ikke funnet å kunne anbefale at hele eller deler av Udvår trekkes ut av landskapsvernområdet.

Miljøverndepartementet mener at vernet ikke legger restriksjoner på dagens bruk av verken hytter eller området for øvrig, og ønsker at vernegrensen beholdes i henhold til forslaget fra DN.

Øyer og holmer sør for Borøya

Grunn- og hytteeierne føler det urimelig at et tett konsentrert hytteområde helt i ytterkant av indre grense ikke kan legges utenfor verneplanen. Det er vist til at området er forholdsvis nytt og at den vesentlige utbyggingen har skjedd de siste 10 årene. Området har på langt nær den samme kulturhistoriske verneverdi som for eksempel Udvår.

Søgne kommune anbefaler å legge grensen utenfor hyttebebyggelsen på Vestre og Østre Brennøya.

Fylkesmannen vurderer at disse høringsuttalelsene gjelder hytter på flere mindre øyer sør for Borøya, blant andre Østre og Vestre Brennøy. Disse øyene hører med i en naturlig arrondering av det foreslåtte landskapsvernområdet og bør beholdes i verneforslaget. Fylkesmannen tilrår ingen grenseendring.

Direktoratet for naturforvaltning finner at en mindre grenseendring på Vestre og Østre Brennøya ikke medfører store endringer i totalarealet og at en slik grenseendring ikke skader verneformålet. DN tilrår at grensene endres på Brennøyene slik at hyttene på Østre og Vestre Brennøya ikke omfattes i verneforslaget.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets forslag til grenseendring.

Forslag til grenseendringer i Mandal kommune

Udøy

Grunneiere og Grunneierlaget for kystsonen i Mandal og Søgne ønsker at grensen på Udøy må justeres slik at en linje mellom toppene av de sydelige høydedragene utgjør grensen.

Mandal kommune mener hytteområder i sin helhet må utgå, derav også Udøy.

Fylkesmannen vurderer at grensen på Udøy kan flyttes nærmere sjøen mot syd uten at en fraviker prinsippet om at grensen primært bør ligge på eller like i bakkant av terrenghøydene sett fra sjøen og tilrår at grensen endres.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet slutter seg til fylkesmannens forslag til grenseendring.

Kattholmen

Mandal kommune uttalte at Kattholmen like vest for Udøy ikke er et sjøfuglreservat og bør derfor inngå i verneområdet.

Fylkesmannen ser at det ble gjort en feil da Kattholmen ble framstilt som sjøfuglreservat på kartene i verneplandokumentet. Berørt grunneier ble informert om dette ved brev fra Fylkesmannen 7. mai 2003. Fylkesmannens intensjon har hele tida vært at Kattholmen skal være med i verneforslaget, og tilrår dette.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet er enig med fylkesmannen om at Kattholmen skal inngå i verneområdet.

Skjernøy, Bergeneset

Mandal kommune mener Bergeneset på Skjernøy bør tas ut av verneforslaget.

Grunneier ønsker å endre grensen slik at blant annet jorder ikke blir delt i to. Han foreslår at beiteområdene for sau som det ikke er mulig å bearbeide maskinelt, legges i verneområdet, mens områder som bearbeides maskinelt holdes utenfor. Konturen på landskapet sett fra sjøen vil bli den samme bortsett fra at man flytter grensen lengre ut på Kalvehavslandet.

Fylkesmannen viser til at det er tillatt etter forskriften å bearbeide jordbruksområder maskinelt. Fylkesmannen tilrår ingen endring i grenseforslaget på Bergeneset.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet slutter seg til fylkesmannens vurdering.

Skjernøy, hytteeiendom Rosnes

Grunneier på gnr. 22, bnr. 29, anmoder om at hytteeiendommen tas ut av planen.

Mandal kommune, uttalte at på nordspissen av Rosnes bør grensen justeres utenom hytta på gnr. 22, bnr.29.

Fylkesmannen vurderer at hytter og små hytteeiendommer som ligger i kanten bør utgå hvis det kan forsvares ut fra landskapsmessige forhold. Denne eiendommen kan tas ut av verneforslaget uten at den landskapsmessige arronderingen av verneforslaget blir vesentlig dårligere. Fylkesmannen tilrår derfor grenseendring.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet er enig med fylkesmannen i at grensen endres.

Skjernøy, kystlinje Rosnes

Grunneiere på Rosnes, krever at den foreslåtte kystlinjen på Rosnes fjernes fra planen. De mener at Rosnes ikke ligger i ytre kystsone. Det aktuelle området ligger nordenfor friluftsområdene på sydsiden av Skjernøy, og er dermed skjermet mot innsyn fra sjøen sydfra. Videre ligger Rosnes innenfor en krans av øyer, holmer og skjær som hindrer innsyn fra sjøen fra øst. De mener videre at vern av området vil begrense den tradisjonelle næringsforvaltningen.

Fylkesmannen vurderer saken slik at grunneiere krever at hele den delen av Rosnes som er innlemmet i det foreslåtte verneområdet, fjernes fra planen. Dette er etter Fylkesmannen vurdering uakseptabelt fordi det vil føre til en radikal endring i den landskapsmessige arronderingen. Fylkesmannen tilrår ingen endring.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannen tilrådning. DN viser også til at å ta vare på kulturlandskapet er en del av verneformålet. DN mener verneplanen ikke legger begrensninger på tradisjonell næringsvirksomhet som fiske, jordbruk og beiting.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets vurdering.

Skjernøy - Myran, Valvik og Dyrstad

Mandal kommune uttalte at på den østre del av Myran på Skjernøy bør vernegrensen følge grensen for friluftsområdet. Videre uttalte kommunen at på Valvik bør grensen flyttes utenom hytte på gnr. 24 bnr. 78. På Valvik og Dyrstad bør vernegrensen følge LNF-området mot sjøen.

Grunneiere mener også at grensen for verneplanen i området i Færøysundet på Dyrstad må følge kommuneplanens grense for LNF-området.

Fylkesmannen vurderer at det ble gjort en feil ved grensedragningen på østre del av Myran på Skjernøy. Intensjonen fra fylkesmannen var at vernegrensen i dette området skulle være sammenfallende med grensen til det statlige friluftsområdet. Dette skyldtes feil eiendomsgrense på Digitalt eiendomskart. Feilen er rettet opp, og de berørte grunneierne er informert i brev fra Fylkesmannen datert 7. mai 2003. Fylkesmannen tilrår at grensen følger grensen for det statlige friluftsområdet på østre del av Myran på Skjernøy.

Fylkesmannen vurderer at hytter og små hytteeiendommer som ligger i kanten av verneområdet, bør utgå hvis det kan forsvares ut fra landskapsmessige forhold. Vernegrensen kan legges utenom hytten på Valvik uten at en fraviker prinsippet om at grensen primært bør ligge på eller like i bakkant av terrenghøydene sett fra sjøen. Fylkesmannen vurderer at grensen på Valviksida stort sett er lagt lenger ut mot sjøen enn kommuneplanens grense for "LNF område med spesielle naturvern og friluftslivsinteresser". Prinsippet om at grensen primært bør ligge på eller like i bakkant av terrenghøydene sett fra sjøen er fulgt så langt det har vært mulig. I Valvikområdet er det således ikke grunnlag for grensejustering, bortsett fra foran nevnte endring i forbindelse med hytte på gnr. 24 bnr. 78. Fylkesmannen tilrår at grensen flyttes slik at hytta blir liggende like utenfor.

Fylkesmannen vurderer grensen for "LNF-område med spesielle naturvern og friluftslivsinteresser" i kommuneplanen som ikke godt nok egnet som grense for verneområdet. Vernegrensen er derfor lagt noe lenger inn på Dyrstad for å følge tidligere nevnte prinsipp. Fylkesmannen ser imidlertid at det er mulig å trekke en del av grensen på Dyrstad noe lenger mot vest og bort fra bebyggelsen uten å komme i konflikt med prinsippet, og tilrår at det foretas en grenseendring.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet sier seg enig med fylkesmannen.

Ryvingen (Låven) og havområdene

Grunneiere mener at restarealet på nordsiden av Ryvingen må utelates fra planen. Dette bl.a. fordi det offentlige allerede båndlegger store deler av arealene som tidligere har tilhørt lokalbefolkningen. De angjeldende havområder må i sin helhet trekkes ut av verneplanen, alt annet vil være til hinder for fremtidig næringsvirksomhet.

Fylkesmannen vurderer at hele Ryvingen hører naturlig med i arronderingen av den vestligste delen av verneområdet. Øya ligger veldefinert i den ytre skjærgården. Fylkesmannen vurderer videre havområdene (sjøoverflaten) som en viktig del av landskapet. Dette framgår klart av verneformålet, se forslag til verneforskrift § 2. Fylkesmannen tilrår ingen endring.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet er enig med fylkesmannen i at grensen ikke endres.

Utvidelse mot vest

Naturvernforbundet i Vest-Agder, Kristiansand og Mandal, mener at Bratt-
holmen, ytre del av Gismerøya, Hattholmen, Storøy, Indre og Ytre Manne-
vær samt ytre del av Hille bør tas inn i verneområdet. Det er nylig blitt regist-
ret flere gravrøyser på Gismerøya og et 17 dekar stort område ble som følge
av dette sikret etter kulturminneloven. Det vil være naturlig at dette området
sammen med den resterende del av naturvernområdet på øya går inn i verne-
området. Hattholmen, Storøy, Indre- og Ytre Mannevær og ytre del av Hille
er svært lite påvirket av menneskelige inngrep. Områdene inngår for det mes-
te i skjærgårdsparken.

Fylkesmannen vurderer at en slik utvidelse ikke er i tråd med retningslinjene
i St. meld. nr. 62 (1991-92) som Stortinget har gitt sin tilslutning til. Fylkes-
mannen tilrår at øyene ikke tas med i forslaget.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning om at
nevnte øyer ikke tas med i landskapsvernområdet nå.

Miljøverndepartementet er enig med direktoratet og fylkesmannen.

Merknader til verneforskriften

Naturvernforbundet i Vest-Agder, Kristiansand og Mandal, er tilfreds med at
det legges strenge kriterier til grunn for dispensering fra vernebestemmelse-
ne. Behandling av dispensasjonssaker bør omfatte en offentlig høring. Natur-
vernforbundet mener fylkesmannen eller fylkeskommunen bør være forvalt-
ningsmyndighet. Betenkeligheten ved å ha kommunene som forvaltnings-
myndighet begrunnes vesentlig i den praksis de samme kommunene har vist
mht. å gi dispensasjoner fra byggeforbudet i 100-metersbeltet. Delegering av
ansvaret til flere kommuner kan også medføre ulik forvaltningspraksis, selv
om det legges opp til en lik forvaltningsmodell.

Fylkesmannen vurderer at dispensasjonssaker skal håndteres av den instan-
sen som får forvaltningsmyndighet. Fylkesmannen vurderer det som mest ak-
tuelt at de respektive kommunene får forvaltningsansvaret for sin del av ver-
neområdet.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannen mht. behandling av
dispensasjonssaker etter verneforskriften. Det er ikke aktuelt å foreta høring i
forbindelse med dispensasjonssaker. Verneforskriften trekker opp rammen
for når det kan gis dispensasjon. For større tiltak som faller utenfor vernefor-
skriftens dispensasjonsbestemmelser, er tiltaket avhengig av en endring i
verneforskriften. Slike forslag om endringer i verneforskriften vil innebære
krav om høring m.v.

Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner vil kunne søke om å få forvaltningsmyndighet. Forvaltningsmyndigheten har som oppgave å forvalte området i samsvarende med verneforskriften. Dersom kommunene ikke ønsker forvaltningsmyndighet, vil fylkesmannen få den.

Miljøverndepartementet ser det som ønskelig med lokal forvaltning. Det forventes at kommunene samordner sin forvaltning av verneområdet. Departementet forventer også at det bare unntaksvis og etter en grundig helhetsvurdering innvilges dispensasjon fra verneforskriften.

Norges landbrukshøgskole synes det er greit med et forbud mot hogging av stein/mineraler, men ikke mot å ta med mindre stein som suvenirer.

Direktoratet for naturforvaltning er enig i uttalelsen. Forskriften er foreslått endret for å synliggjøre at det ikke er forbudt å ta med steiner som suvenirer o.l..

Miljøverndepartementet er enig med DN i at det skal være lov å ta ut steiner som suvenirer og lignende. For øvrig viser departementet til kommentarer under "Sentrale endringer under planprosessen".

Grunneierlaget for kystsonen i Mandal og Søgne og flere grunneiere mener hytter som innlemmes i verneområdet må gis spesiell status i verneforskriften.

Fylkesmannen vurderer saken slik at forslag til verneforskrift § 3 definerer hvordan bygninger skal håndteres. Hytter som blir liggende innenfor verneområdet underlegges bestemmelsene i verneforskriften. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til gjenoppbygging av hytter etter brann eller naturskade.

Direktoratet for naturforvaltning mener hensynet til hytteeierne er tilstrekkelig ivarerettet i verneforskriften. Det er ikke vanlig å gi hytteområder en spesiell status i vernebestemmelsene, og heller ikke å skille ut hytteområder i egen sone. Dette har sammenheng med at bruken av hyttene kan fortsette som tidligere. Videre er det ikke restriksjoner på bruk av båt, slik at adkomsten til hytter på øyer og holmer vil være den samme som tidligere. Restriksjoner for hytteeiere vil i stor grad gjelde utbygging og oppføring av nye bygninger. Vedlikehold av bygninger og brygger er tillatt. Mindre tilbygg til bygninger og ombygging og mindre utvidelser av brygger vil det være adgang til å søke forvaltningsmyndigheten om.

Miljøverndepartementet er enig med DN i at hytter ikke skal gis en spesiell status i verneforskriften.

Kystverket sørøst har behov for å kunne foreta endringer/nyetableringer av fyr- og merkeinstallasjoner. De opplyser videre at Songvår og Ryvingen fyr er ubemannet.

Fylkesmannen mener det er naturlig at kystverket skal kunne foreta endringer/nyetableringer av fyr- og merkeinstallasjoner. Fylkesmannen tilrår en tilføyelse i verneforskriften § 3 pkt. 1.2 bokstav a) om vedlikehold av sjømerker og lykter, og

tilføyelse av et nytt pkt 1.2 bokstav l) som åpner for etablering av sjømerke, lykt og andre anlegg som er egnet til å redusere faren for ulykker på sjøen.

Direktoratet for naturforvaltning er enig i fylkesmannens vurdering, men foreslår en endring i ordlyden for bestemmelsen i § 3 pkt. 1.2 bokstav l) slik at denne lyder at vern ikke er til hinder for etablering av sjømerke, lykt og andre anlegg som er nødvendig for sikkerheten på sjøen. Se nærmere ovenfor under ”Sentrale endringer under planprosessen”.

Miljøverndepartementet er enig i fylkesmannens forslag til tillegg i forskriften, med de endringer fremmet av DN.

Fiskeridirektoratet uttalte at det i området finnes en rekke tang- og tarearter. Av disse er det først og fremst stortare som utnyttes kommersielt. Selv om det pr. i dag ikke høstes tang og tare her, bør denne muligheten være åpen. Fiskeridirektoratet foreslår at det tas inn et punkt i forskriftene om at høsting av tang og tare er tillatt i tråd med gjeldende lovverk. Det er pr. i dag tre skjellanlegg innenfor området. Derimot fins det ingen anlegg for oppdrett av matfisk. Havbruksnæringen er i vekst og det er ventet en økning i antall søknader om nye anlegg på denne kyststrekningen. Oppdrett av fisk og skalldyr kan komme i konflikt med verneformålet. Det er derfor viktig at det gis klare retningslinjer for havbruksvirksomheten. I St.meld. nr.43 (1998-99) "Vern og bruk i kystsona" er det gitt retningslinjer for havbruk i landskapsvernområder. Her heter det at: "*Havbruksverksemd utan fast bygningsmasse og utan særleg synlege anlegg over sjøoverflata, vil i praksis ikkje vere i strid med verneføremålet.*" I forskriftsforslaget er dette tatt hensyn til i pkt. 1.3 h) hvor det heter: "Forvaltnings-myndigheten kan etter søknad gi tillatelse til etablering av havbruksanlegg uten installasjoner på land." Fiskeridirektoratet hadde foretrukket at "*installasjoner*" hadde blitt skiftet ut med *fast bygningsmasse*. Installasjon kan tolkes som for eksempel fortøyningsbolter på land, noe som ikke vil være i strid med verneformålet.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at taretråling ikke er regulert i forskriften. Slik virksomhet er tillatt. Det er ikke funnet nødvendig å ta dette med i forskriften.

DN er enig med Fiskeridirektoratet om hvordan bestemmelsen om havbruk bør utformes. Forskriften er derfor foreslått endret i samsvar med Fiskeridirektoratets anbefaling. I tillegg er det foreslått å ta inn i bestemmelsen at havbruksanlegg ikke kan ha ”særlig synlige anlegg over sjøoverflaten”. Se nærmere under ”Sentrale endringer under planprosessen”.

Miljøverndepartementet slutter seg til DN's forslag.

Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO) viser til at allemannsretten er et fundament for friluftslivet. De er derfor i prinsippet mot enhver regulering som kan rokke ved denne retten. FRIFO kan imidlertid se at det i noen spesielle tilfeller kan være behov for å regulere ferdsele av hensyn til sårbare naturtyper og arter.

Området er svært attraktivt for friluftsliv. FRIFO er derfor glad for at forslaget til verneforskrift ikke er til hinder for det enkle og naturvennlige friluftslivet eller mindre arrangementer i regi av frivillige lag og foreninger, skoler m.m. De savner at friluftslivet er en del av verneformålet. FRIFO er videre fornøyd med at verneforskriften ikke er til hinder for vedlikehold av merkede stier, skilt, bruer og løyper, samt at verneforskriften gir mulighet for naturvennlig tilrettelegging for friluftslivet og opparbeiding og merking av turstier m.m. De mener det er viktig å redusere eller begrense motorferdsel i utmark til et minimum, og verneforskriften må kun åpne for det som er ytterst nødvendig, og at det gjennomføres en streng forvaltningspraksis. Selv om verneforskriften ikke regulerer eller begrenser bruken av motorbåter på sjøen, vil FRIFO fokusere på den økende støyen fra blant annet slike kilder.

Direktoratet for naturforvaltning foreslår å ta inn i formålsbestemmelsen i verneforskriften at allmennheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Miljøverndepartementet er enig i at friluftslivets sterke posisjon må opprettholdes, og støtter direktoratets forslag. Se for øvrig kommentar på s. 6.

Grunneierlaget for kystsonen i Mandal og Søgne, Norges Bondelag og Norges skog-eierforbund mener det uten søknad bør være adgang til gjenoppbygging av bygninger som er tapt ved brann eller naturskade. Det bes derfor at pkt. 1.3 bokstav a) i forskriften flyttes til pkt. 1.2, altså at forbudet i pkt. 1.1 ikke er til hinder for slike tiltak. Søgne kommune støttet synspunktet i møtet 22. juni 2004 med direktoratet.

Direktoratet for naturforvaltning mener tiltaket bør være søknadspliktig. Slike tiltak er også søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven. I verneområdet krever tiltaket således både søknad etter verneforskriften og plan- og bygningsloven. Gjenoppbygging av bygninger etter brann og naturskade er gjennomgående regulert som søknadspliktig tiltak i verneforskriftene. Det er ikke funnet tilstrekkelig grunn til å fravike dette her. DN mener det normalt vil være lite aktuelt for forvaltningsmyndigheten å avslå søknader. Ved at tiltaket er søknadspliktig vil imidlertid vernemyndigheten kunne stille vilkår om utforming, fasade osv. DN tilrår ingen endring av bestemmelsen.

Miljøverndepartementet mener at gjenoppbygging av bygninger skal være søknadspliktig, og slutter seg til direktoratets argumentasjon.

Søgne og Kristiansand kommuner har i møtet 22. juni 2004 med DN fremholdt at når det i verneforskriften § 3 pkt. 1.3 bokstav a) er angitt at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til gjenoppføring av bygninger som er tapt ved brann eller naturskade, så er dette en uriktig formulering. Det er plan- og bygningsmyndighetene som kan gi tillatelse. Det er da uriktig når det i verneforskriften er angitt at forvaltningsmyndigheten for verneområdet kan gi tillatelse til slike tiltak.

Direktoratet for naturforvaltning vil peke på at plan- og bygningsloven gjelder i tillegg til verneforskriften. Det innebærer at tiltak som er søknadsplikti-

ge etter plan- og bygningsloven er betinget av både tillatelse etter verneforskriften og plan- og bygningsloven. Tillatelse til gjenoppbygning etter verneforskriften vil således ikke være gyldig uten at det også foreligger en tillatelse etter plan- og bygningsloven. Dette bør det opplyses om dersom det gis tillatelse etter verneforskriften uten at det på forhånd foreligger en tillatelse etter plan- og bygningsloven. Det samme vil gjelde for motorferdsel som i tillegg til regulering i verneforskriften også reguleres av motorferdselloven. DN erfarer at det ofte opplyses i vernevedtak at tiltak er betinget av at det også gis tillatelse i medhold av annet regelverk. DN ser at forholdet til andre lover kunne vært tydeliggjort i forskriften, og vil vurdere å endre dette ved en eventuell revisjon av standardforskriftene.

Miljøverndepartementet sier seg enig i DN's vurderinger og ser også behov for å tydeliggjøre i standardforskriften at virksomheter og tiltak i verneområder ikke bare reguleres av naturvernloven.

Statens landbruksforvaltning registrerer at begrepet ”tradisjonelt jordbruk” brukes gjennomgående i verneplan, verneforskrift og skisse til forvaltningsplan. De mener begrepet ”tradisjonell jordbruksdrift”, slik som det er brukt i forskriften § 3 punkt 1.2 og 2.2, er lite dekkende og kan virke begrensende på eventuell utvikling av landbruket, og hindre framtidige driftsformer som er bærekraftige og fullt ut forenlige med verneformålet. Det anbefales at man stryker begrepet ”tradisjonell”.

For å bidra til å opprettholde kulturlandskapet, som er noe av bakgrunnen for vernet i deler av området, er det viktig at det også i framtiden er regningssvarende å drive landbruk. Dette tilsier at verneforskriften må ta hensyn til landbrukets behov for tilgang til arealer, tekniske og bygningsmessige tiltak og den løpende driften av arealene. De forutsetter at eventuelt framtidige næringstiltak med basis i landbruket, og som ikke er i strid med verneformålet, vil kunne komme inn under § 3 punkt 1.2.

Det er i dag vanskelig å fastslå hva som vil være nødvendig bygningsmasse for landbruksdrift i framtiden. De forutsetter at landbrukets behov for framtidige bygningsmessige tiltak dekkes i § 3 punkt 1.3 g.

Direktoratet for naturforvaltning mener med tradisjonelt jordbruk, primærnæringer som er å anse som næringsvirksomhet. Direktoratet vurderer at ordet ”tradisjonell” bør stå i forskriften. Dersom ordet ”tradisjonell” fjernes fra forskriften, vil det kunne misforstås slik at forskriften åpner for oppføring av nye bygninger i andre typer næringer som er tilknyttet jordbruk, som f. eks. gårdsturisme o. l. med anledning til oppføring av nye bygninger eller hytter som kan endre landskapet vesentlig og være i strid med verneformålet.

DN vil peke på at jordbruksdrifta skal kunne utvikle seg i tråd med endrede produksjonskrav innenfor næringen så lenge dette ikke er i strid med verneformålet og verneverdiene.

Miljøverndepartementet viser til at en i forskriften har endret *tradisjonell jordbruksdrift/husdyrdrift* til *jordbruksdrift/husdyrdrift* som ikke er i strid med verneformålet. Departementet gjør for øvrig oppmerksom på at det er utkast til forskrift i fylkesmannens høringsutkast som Statens landbruksforvaltning henviser til.

Denne er senere blitt noe endret slik at pkt g) som det henvises til, tilsvarer pkt. c) i foreliggende utkast til forskrift.

Forvaltningsplan

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det er kommet noen innspill på skisse til forvaltningsplan. Disse vil tas med i forbindelse med utarbeidelse av planen.

Miljøverndepartementet sier seg enig med direktoratet i at de innspill som er kommet til forvaltningsplan må vurderes videre når planen utarbeides.

Miljøverndepartementet

tilråd

Forskrifter om vern av Oksøy - Ryvingen landskapsvernområde fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1).